

HVORDAN FORSTÅR OG ARBEJDER DEN BOLIGSOCIALE INDSATS MED NEGATIV SOCIAL KONTROL?

CENTER FOR
BOLIGSOCIAL
UDVIKLING

HVORDAN FORSTÅR OG ARBEJDER DEN BOLIGSOCIALE INDSATS MED NEGATIV SOCIAL KONTROL?

Kathrin Houmøller

Sarah Lunar

ISBN-978-87-92798-94-7

APRIL 2024

© 2024 Center for Boligsocial Udvikling

Center for Boligsocial Udvikling

Sadelmagerporten 4

2650 Hvidovre

Tlf. 25 60 78 28

E-mail: info@cfbu.dk

www.cfbu.dk

Layout: Michelle Rove Hansen & Cecilie Næsby Friis

Udgivelsen kan frit hentes på www.cfbu.dk

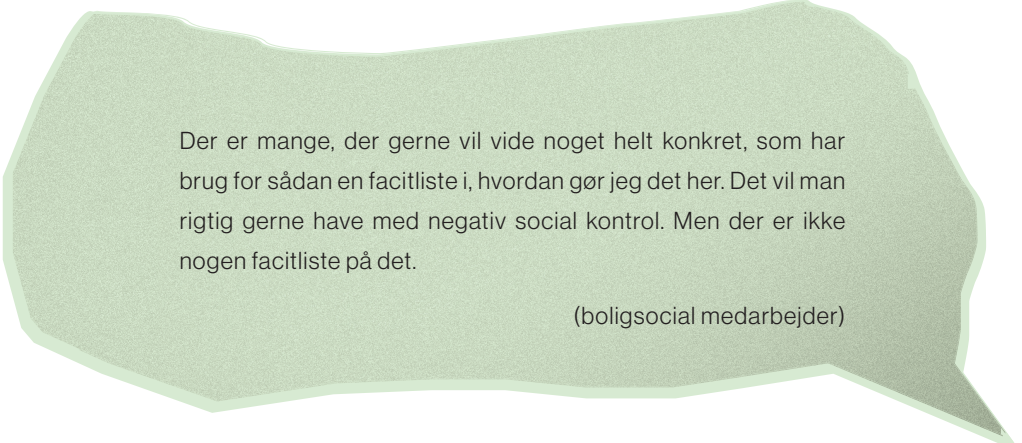
CFBUs udgivelser kan frit citeres med tydelig kildegengivelse

Center for Boligsocial Udvikling er en selvstændig institution under Social-, Ældre- og Boligministeriet. Centrets overordnede formål er at undersøge effekten af sociale indsatser i udsatte boligområder, at indsamle erfaringer fra nationale og internationale boligsociale indsatser og at yde kvalificeret rådgivning og processtøtte til centrale aktører indenfor det boligsociale område.

INDHOLD

Introduktion	.4
Sammenfatning	.6
Læsevejledning	.8
DEL 1 - Negativ social kontrol som begreb og arbejdsfelt	.9
Hvornår er det negativ social kontrol?	10
Tre kritikker	12
En helhedsorienteret forståelse	17
DEL 2 - Boligsocialt arbejde med negativ social kontrol	.20
Kendskab til negativ social kontrol	.21
Ikke en særskilt indsats	.23
Orienteringer	.24
Det boligsociale bidrag til udviklingen af beredskabsplaner for negativ social kontrol	.46
Sådan har vi gjort	.48
Litteratur	.50

Der er mange, der gerne vil vide noget helt konkret, som har brug for sådan en facitliste i, hvordan gør jeg det her. Det vil man rigtig gerne have med negativ social kontrol. Men der er ikke nogen facitliste på det.

(boligsocial medarbejder)

INTRODUKTION

Negativ social kontrol har stor politisk bevågenhed. I 2022 nedsatte den daværende regering 'Kommissionen for den glemte kvindekamp' og med indførelsen af Barnets Lov i 2024 er det blevet lovpligtigt, at alle kommuner har en beredskabsplan og en strategi for, hvordan man forebygger, opsporer og håndterer sager om negativ social kontrol på børne- og ungeområdet. Senest, i februar 2024, åbnede 'Nationalt Center for Æresrelaterede Konflikter', der er forankret i Styrelsen for International Rekruttering og Integration under Udlændinge- og Integrationsministeriet.

Også i de boligsociale helhedsplaner støttet af Landsbyggefonden ser vi, at negativ social kontrol er en problemstilling, som man i stigende grad har en særsomt opmærksomhed på. En kortlægning af de nuværende 50 helhedsplaner finder således, at 32 helhedsplaner eksplicit skriver om 'negativ social kontrol', 'social kontrol' eller 'socialt pres' i de strategiske samarbejds- og delaftaler (Lunar & Wilbour 2023). Og fra 2024 til 2027 skal en kommunal områdebaseret indsats mod negativ social kontrol – den første af sin slags – afprøves i et udsat boligområde i København med henblik på udbredelse til flere områder i hovedstaden. Det er tanken, at den områdebaserede indsats skal styrke dialogen med og inddragelsen af civilsamfund og nærmiljø i udsatte boligområder for herigennem at arbejde helhedsorienteret med negativ social kontrol (Københavns Kommune 2024).

BEHOV FOR PRAKSISNÆR VIDEN

Men til trods for det store fokus på negativ social kontrol mangler der praksisnær viden om arbejdet med problemstillingen i udsatte boligområder (Lunar & Wilbour 2023; Følner & Hendriksen 2023). Negativ social kontrol er ikke alene et kompliceret, men også politiseret og polariseret arbejdsfelt, og for mange frontmedarbejdere er det langt fra ligetil at arbejde med begrebet i praksis. Hertil kommer, at der for mange er en uklarhed om, hvordan begrebet skal forstås, afgrænses og defineres (Mealor 2023; Dannekiold-Samsøe, Mørck & Sørensen 2019). Derfor er der i høj grad behov for en kontinuerlig erfaringsudveksling, der kan bidrage til at nuancere begrebet og understøtte fælles grundlæggende forståelser i arbejdet.

RAPPORTENS BIDRAG

Denne udgivelse bidrager ikke med facitlister. Men den giver et praksisnært indblik i det boligsociale arbejde med negativ social kontrol, suppleret med centrale begreber og perspektiver fra forskning på området. Empirisk bygger rapporten hovedsageligt på workshops og kvalitative interviews med udvalgte boligsociale medarbejdere fra ni helhedsplaner på tværs af landet, som har tilkendegivet, at de har et vist kendskab til og erfaringsgrundlag med negativ social kontrol.

Rapportens indsigter er relevante for boligsociale medarbejdere, der ønsker inspiration til, hvordan de kan arbejde med negativ social kontrol, herunder blive klogere på den kompleksitet og de faldgruber, som arbejdet uvægerligt indebærer. Selvom mange helhedsplaner har en opmærksomhed på problemstillingen, er det et forholdsvist nyt felt for de fleste, og mange boligsociale medarbejdere efterspørger praksisnær viden om at arbejde kvalificeret med negativ social kontrol (Lunar & Wilbour 2023). Men rapporten henvender sig også til kommunale medarbejdere og civilsamfundsaktører, som har brug for mere viden om, hvordan den boligsociale indsats særligt kan bidrage til arbejdet med problemstillingen.

TAK TIL ...

Der skal lyde en stor tak til alle de medarbejdere, der har delt deres erfaringer med en problemstilling, der er kompleks og dilemmafyldt. Det er netop de helt praksisnære erfaringer, der kan bidrage til en nuancering af begrebet – til fordel for de mennesker, der kan være berørt af problemstillingen, og de frontmedarbejdere, der skal navigere i situationer, der ofte er uforudsigelige og usammenlignelige.

NÅR VI SKRIVER OM NEGATIV SOCIAL KONTROL

Som det vil fremgå af rapporten, er det ikke uproblematisk at tage afsæt i et politisk defineret begreb som negativ social kontrol. Men det er det begreb, der optræder i lovgivningen (fx Barnets Lov og Straffelovens bestemmelse om psykisk vold), og derfor er det også det begreb, som alle frontmedarbejdere må forholde sig til og omsætte i praksis.

De eksempler med negativ social kontrol, som de boligsociale medarbejdere har fortalt os om, og som vi formidler i denne rapport, omhandler alle minoritetsdanske beboere i de udsatte boligområder. Det betyder ikke, at negativ social kontrol begrænser sig til etniske minoriteter, men det er den målgruppe, som de boligsociale medarbejdere fortæller, at de har kendskab til og får henvendelser om i relation til negativ social kontrol. Derfor er det også den målgruppe, som er omdrejningspunktet for rapporten.

I rapporten beskriver vi det boligsociale arbejde med en række situationer, der kan være relateret til negativ social kontrol, men som ikke nødvendigvis og i langtfra alle tilfælde er det. At vurdere, hvornår der er tale om negativ social kontrol, er komplekst og kan ofte være dilemmafyldt. Hertil kommer, at det, som fra ét perspektiv er et udtryk for negativ social kontrol, kan fra et andet perspektiv blive opfattet som et udtryk for kærlighed, omsorg eller ansvarlig opdragelse (Liversage & Søndebro 2022).

Del af en undersøgelsesrække

Denne rapport er del af en undersøgelsesrække, hvor CFBU har fokus på at belyse arbejdet med negativ social kontrol fra forskellige vinkler. Alle tidligere udgivelser kan frit hentes på vores hjemmeside: cfbu.dk

Medborgerskab, sammenhængskraft og social integration (Lunar, Langkilde & Koch 2021)

Når negativ social kontrol står i vejen for job blandt kvinder med etnisk minoritetsbaggrund – En erfaringsopsamling om det faglige arbejde med at forebygge negativ social kontrol (Lunar et al. 2023)

Boligsocialt blik for negativ social kontrol – En kortlægning af helhedsplaners fokus på negativ social kontrol i udsatte boligområder (Lunar & Wilbour 2023)

SAMMENFATNING

Rapporten viser, at arbejdet med negativ social kontrol langt fra er ligetil, men kræver en høj grad af professionel dømmekraft. Som frontmedarbejder har man ansvaret for at fortolke begrebet i en konkret kontekst og vurdere, hvornår og hvordan der skal gribes ind. Noget, som forudsætter et tæt kendskab til den enkelte beboers hverdag og livssituation – og ofte også en tillidsfuld relation.

Fordi de boligsociale medarbejdere møder beboerne der, hvor de lever deres hverdagsliv, og ofte også ser dem i en række sociale sammenhænge over tid, har de gode forudsætninger for netop at arbejde helhedsorienteret med problemstillinger, der kan være relateret til negativ social kontrol. Herunder at arbejde med beboeren i en kontekst af den enkeltes familie og nærmiljø og i samarbejde med lokale aktører. Udgangspunktet for arbejdet er en kontekstualiseret forståelse, som tager højde for en mangfoldighed af forhold i den enkelte beboers livssituation og har blik for, hvordan de forhold spiller sammen og får betydning for en bestemt adfærd eller handling. Det kan fx handle om migrationsudfordringer, fattigdom, kulturelle forhold, 'systemangst', psykisk mistrivsel og marginalisering.

De boligsociale medarbejders kendskab til beboernes hverdagsliv og livsomstændigheder betyder, at de har gode forudsætninger for at indtage en unik position i tværgående samarbejder om negativ social kontrol. Det er netop kendskabet og det helhedsorienterede perspektiv, som er værdifuldt i samarbejdet og som kan bidrage med nuancerede forståelser af, hvad der kan være på spil i en given situation. Den indsigt kan have stor betydning for, hvordan situationen vurderes og følgelig bliver håndteret.

ORIENTERINGER

Rapporten viser, at det boligsociale arbejde med negativ social kontrol ikke tager form af en særskilt indsats specifikt målrettet problemstillingen. Negativ social kontrol er snarere en problematik, som de boligsociale medarbejdere har en opmærksomhed på – på individ- såvel som gruppeniveau – og adresserer på tværs af helhedsplanens indsatsområder og aktiviteter. I rapportens anden del beskriver vi derfor en række orienteringer i arbejdet. Det er de forståelser eller tilgange, som ser ud til at være styrende for arbejdet med negativ social kontrol i den boligsociale indsats.

På næste side kan du læse en kort beskrivelse af de enkelte orienteringer.

LOKALMILJØETS DOBBELTROLLE

De boligsociale medarbejdere er orienteret mod boligområdets sociale dynamikker og deres betydning for beboerne. På den ene side kan beboerne opleve eller frygte overvågning og sladder, hvilket kan medvirke til, at den enkelte føler sig begrænset i sine handlemuligheder og livsudfoldelse. På den anden side kan de lokale fællesskaber mellem beboerne – den udvidede familie, det frivillige arbejde, nabofællesskabet eller minoritetsetniske foreninger – også være et afsæt for netop at skabe muligheder gennem et kollektivt forandringsarbejde.

PRAGMATISKE LØSNINGER

De boligsociale medarbejdere er orienteret mod at finde pragmatiske løsninger, der tager afsæt i beboerens hverdag og livssituation. Her består arbejdet i at støtte beboeren i at skabe den forandring eller de 'små oprør', som hun eller han ønsker, og at gøre det på måder, der er foreneligt med et familie- og hverdagsliv.

FORANDRING Gennem GRUPPEBASEREDE INDSATSER

De boligsociale medarbejdere er orienteret mod at skabe forandringer 'indefra', gennem gruppebaserede indsatser. Her er der fokus på, at de lokale fællesskaber i boligområdet kan danne afsæt for udviklingen af rum, hvor beboerne kan udveksle erfaringer, og hvor normer og værdier kan komme til fælles forhandling.

UDFORDRE PERSPEKTIVER

De boligsociale medarbejdere er orienteret mod at udfordre beboernes perspektiver og synspunkter i situationer, der kan være relateret til negativ social kontrol. Her er der fokus på at møde beboerne med en anerkendende tilgang og skabe rum for, at man i fællesskab kan udforske, om der kunne være andre måder at agere på, som ikke begrænser eller overskrider den enkeltes rettigheder, men som samtidig heller ikke er i konflikt med de grundværdier, som betyder noget for beboerne selv.

EN NUANCERET FORSTÅELSE AF OFFER OG UDØVER

De boligsociale medarbejdere er orienteret mod at arbejde med en nuanceret forståelse af offer og udøver. De har blik for, at man som individ (kvinde såvel som mand) kan være både offer og udøver på samme tid – og også være del af et lokalmiljø, som kan medvirke til at understøtte kontrollen. Der er fokus på at arbejde med alle parter.

OMSÆTTE VIDEN I PRAKSIS

De boligsociale medarbejdere er orienteret mod, at oplysning om fx rettigheder er afgørende for at forebygge negativ social kontrol, men ser også et behov for at understøtte beboerne i at omsætte den viden i praksis. En ting er at være oplyst om og kende sine rettigheder, men hvad betyder det i praksis; hvad indebærer det i den konkrete livssituation, som beboeren står i?

RELATIONS- OG NÆRHEDSARBEJDE

De boligsociale medarbejdere er orienteret mod at skabe tillidsfulde relationer til beboerne ud fra den erfaring, at det netop er det tætte kendskab, som gør, at beboerne er villige til at åbne op om private udfordringer, herunder negativ social kontrol, og deltage i helhedsplanens aktiviteter. For mange medarbejdere indebærer det at 'bruge sig selv' eller at 'give noget af sig selv'.

LÆSEVEJLEDNING

Rapporten er bygget op om to dele. På tværs af de to dele finder du eksempler fra den boligsociale indsats, der kan give inspiration til arbejdet og danne afsæt for fælles faglige drøftelser. Herudover udfolder vi løbende opmærksomhedspunkter såvel som centrale begreber eller indsigter fra forskning på området, der kan bidrage til at kvalificere arbejdet. Symbolerne nedenfor markerer, hvilken type viden du præsenteres for.

**BEGREBER OG INDSIGTER FRA
FORSKNING**

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

EKSEMPLER FRA PRAKSIS

DEL 1 – Negativ social kontrol som begreb og arbejdsfelt

Denne del udfolder negativ social kontrol som begreb og arbejdsfelt. Hvad betyder det i praksis, at negativ social kontrol er et paraplybegreb for en mangfoldighed af problemstillinger?

DEL 2 – Boligsocialt arbejde med negativ social kontrol

Denne del beskriver, hvordan de boligsociale medarbejdere arbejder med problemstillinger, der kan være relateret til negativ social kontrol. Hvad er de særligt orienteret mod i den måde, hvorpå de går til arbejdet?

Rigtig god læselyst!

DEL 1 – NEGATIV SOCIAL KONTROL SOM BEGREB OG ARBEJDSFELT

Rapportens første del udfolder negativ social kontrol som begreb og arbejdsfelt. I praksis er arbejdet ofte forbundet med usikkerhed og tvivl i forhold til at vurdere, hvornår noget udgør negativ social kontrol. Her kan kendskabet til centrale kritikker og diskussioner på området understøtte faglige drøftelser og bidrage til fælles forståelser i arbejdet.

I denne del kan du:

Læse om, hvorfor begrebet kan være vanskeligt at arbejde med i praksis og derfor kræver en høj grad af professionel dømmekraft.

Få indsigt i tre kritikker af begrebet, som er gode at have kendskab til som frontmedarbejder. Kritikkerne peger på de indforståetheder, som begrebet synes at rumme, og de udfordringer, det kan føre med sig i praksis.

Læse om, hvordan de boligsociale medarbejdere har blik for en mangfoldighed af forhold i arbejdet med negativ social kontrol og har gode forudsætninger for at bidrage med en nuanceret og helhedsorienteret forståelse af problemstillingen.

HVORNÅR ER DET NEGATIV SOCIAL KONTROL?

Arbejdet med negativ social kontrol er for mange frontmedarbejdere forbundet med en stor grad af usikkerhed i forhold til at vurdere, hvornår noget udgør negativ social kontrol. Hvor der tidligere var politisk fokus på negativ social kontrol i form af tvangsægteskaber, omfatter arbejdet og lovgivningen nu en bred række problemstillinger såsom manglende kønsligestilling, individuelle rettigheder, unges mulighed for selv at vælge venskaber og kærester osv. Med udvidelsen af problemkomplekset er der opstået en uklarhed om, hvad begrebet dækker over, og blandt forskere og frontmedarbejdere er der da heller ikke enighed om, hvordan det skal forstås – heller ikke blandt medarbejderne i nærværende undersøgelse.

Der findes ingen fast definition af negativ social kontrol. I Regeringens nationale handlingsplan til forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol fra 2016 defineres negativ social kontrol som:

"(...) handlinger, styring, kontrol eller sanktioner, der i væsentlig grad hæmmer eller begrænser den enkeltes livsudfoldelse, adfærd, valg og rettigheder. Det kan f.eks. være kontrol eller restriktioner i forhold til livsstil, fritidsaktiviteter, sociale relationer, valg af ægtefælle eller retten til at bestemme over egen krop."

(Regeringen 2016: 9)

I en rapport fra Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2022) kan man læse lidt flere detaljer i forhold til, hvordan negativ social kontrol kan komme til udtryk:

"Negativ social kontrol kan blandt andet komme til udtryk som begrænsninger af individets muligheder for at træffe alderssvarende valg for sit eget liv, herunder socialt liv, fritidsinteresser, seksualitet, krop, uddannelse og job, fastholdelse i uønskede relationer og gennem isolation og overvågning. Negativ social kontrol kan have en karakter eller et omfang, hvor den falder inden for straffelovens definition af psykisk vold (straffelovens § 243)."

(SIRI 2022: 13)

Men selv med disse definitioner, hvordan ved vi så, at vi taler om det samme? Hvor går grænsen for, hvornår noget opleves som "begrænsende" for ens livsudfoldelse? Hvad skal der til for, at noget vurderes som værende "i væsentlig grad", og er det overhovedet altid ligetil at definere, hvad der er "alderssvarende" i relation til fx fritidsinteresser og job? Hvordan identificerer man, om en given livsstil er efter den enkeltes eget valg og ønske? Og er der ikke væsensforskelle på problemstillinger relateret til en kvindes kamp for seksuel frigørelse og så social kontrol, der handler om vold – og kræver de ikke forskellige tilgange og indsatser (Mealor 2023)?

DET SIGER DE BOLIGSOCIALE OG KOMMUNALE MEDARBEJDERE OM NEGATIV SOCIAL KONTROL

- Negativ social kontrol er et overskriftsbegreb på rigtig mange ting
- Jeg mangler noget viden i forhold til, om det, jeg ser, er negativ social kontrol eller ej
- Vi er stadig for usikre på, hvad vi skal putte ind i den kategori, der hedder negativ social kontrol
- Hvornår er det social kontrol, og hvornår er det noget, man trives med?
- Det er et problem, hvis man tager politiske eller personlige holdninger med ind over, hvad negativ social kontrol er
- Hvordan passer vi på ikke at ramme forkert med dem, der ikke oplever negativ social kontrol?
- Vi skal også have et samfund, hvor der er plads til, at folk kan tage forskellige livsvalg. Derfor skal vi huske at spørge ind til bevæggrunden for, at folk tager de valg, de gør
- Jeg synes, det bliver diffust. Der er gråzoner i forhold til, hvad der er social kontrol

Note: Alle udsagn er skrevet på baggrund af vores workshops. Her udtrykker en stor del af deltagerne et behov for begrebsafklaring.

AT ARBEJDE MED NEGATIV SOCIAL KONTROL KRÆVER PROFESSIONEL DØMMEKRAFT

I en rapport om negativ social kontrol og beskæftigelse udarbejdet af KVINFO fremhæver flere eksperter, at begrebet i praksis dækker over alt lige fra kvinder, der er udsat for massiv vold, til børn og unge, der oplever mindre begrænsninger i relation til fx fritidsliv (Mealor 2023). Spændvidden i mulige problemstillinger overlader det til frontmedarbejderne og den enkeltes tolkning at vurdere, hvad der er positivt eller negativt og ud fra hvilke værdier. Herunder at diskutere, i hvilket omfang staten skal gribe ind i den enkeltes liv. Vanskeligheden ved at afgrænse, hvad der udgør negativ social kontrol, har samtidig gjort det svært at indsamle dokumenteret viden om, hvilke indsatser der virker og for hvem (Liversage 2018).

I praksis betyder det, at arbejdet med negativ social kontrol kræver en høj grad af professionel dømmekraft. Som frontmedarbejder har man ansvaret for at fortolke begrebet i en konkret kontekst og vurdere, hvornår og hvordan der skal gribes ind. Men hvordan afgrænser man spændvidden af mulige problemstillinger? Og hvordan sikrer man, at man ikke overser sager med negativ social kontrol, men samtidig ikke griber ind uden grund? Eller griber ind på måder, der unødigt eskalerer en konflikt eller fører til et brud med familien? Det er blot nogle af de udfordringer, som de boligsociale medarbejdere oplever at stå med.

Den professionelle dømmekraft kan styrkes ved, at man som frontmedarbejder og i fælles faglige drøftelser kontinuerligt udforsker og forholder sig til, hvilken viden der ligger til grund for de vurderinger og skøn, man laver, og hvilke forståelser, antagelser og værdier de mon er baseret på. På de følgende sider har vi derfor valgt at udfolde tre kritikker af begrebet 'negativ social kontrol', som er gode at have kendskab til i den sammenhæng. Kritikkerne peger på de indforståetheder, som begrebet synes at rumme, og den betydning, de kan få for de mennesker, man som frontmedarbejder møder i sit arbejde. Det er tanken, at de tre kritikker kan danne afsæt for kritisk refleksion og kontinuerlige faglige drøftelser, og således understøtte arbejdet henimod fælles grundlæggende forståelser.

PARAPLYBEGREB ELLER EJ?

Forsker i danske shariapraksisser Jesper Petersen argumenterer for, at der ikke bør være et paraplybegreb som 'negativ social kontrol', der dækker bredt, netop fordi spændvidden af problemstillinger kalder på vidt forskellige indsatser. Et paraplybegreb kan derfor let føre til misforståelser og ineffektive indsatser. I stedet er han fortalende for, at begrebet negativ social kontrol udskiftes med faglige begreber, der bedre beskriver den sociale virkelighed (Mealor 2023).

TRE KRITIKKER

På de følgende sider kan du læse om tre kritikker af begrebet negativ social kontrol. Som frontmedarbejder kan kendskabet til de tre kritikker bidrage til kritisk refleksion og understøtte fælles faglige drøftelser i arbejdet med negativ social kontrol.

#1 ET NORMATIVT BEGREB

Kritikere af begrebet har fremhævet, at negativ social kontrol er et normativt begreb. Fordi hvad er egentlig negativt? Og hvem har retten til at definere, hvad der er negativt eller positivt? Hvorvidt man opfatter noget som negativt eller positivt, afhænger af de værdier, man tilslutter sig, og derfor kan handlinger eller adfærd, som fra ét perspektiv er udtryk for negativ social kontrol, blive opfattet som fx ansvarlig opdragelse fra et andet perspektiv (Liversage & Søndebro 2022).

Der er naturligvis tilfælde, hvor handlinger eller adfærd utvetydigt fører til mistro og er et brud med den enkeltes rettigheder. Her er det lovgivningen, som definerer, hvad der er rigtigt og forkert. Men i langt størstedelen af det boligsociale arbejde med problemstillinger, som kan være relateret til negativ social kontrol, er der ikke tale om sager på et indgribende niveau. Der er snarere tale om situationer, hvor de boligsociale medarbejdere må balancere mellem respekten for den enkelte families værdier og normer på den ene side og samtidig værne om individets frihed og ret til at tage egne og alderssvarende valg i forhold til fx fritids- og ungdomsliv på den anden. Det kan fx handle om situationer, hvor en gruppe piger i boligområdet ikke må komme i den lokale fritidsklub eller gå til fodbold.

Blot fordi arbejdet med negativ social kontrol handler om normer og værdier, betyder det ikke samtidig, at alt kan relativiseres; at alle opdragelsespraksisser eksempelvis er lige gode. Det må altså ikke føre til, at man som frontmedarbejder bliver berøringsangst i forhold til at gribe ind. Men det er en forudsætning for arbejdet, at man kontinuerligt forholder sig til, hvilke værdier og antagelser man selv tænker med i sin forståelse og vurdering af den konkrete situation, og hvilken betydning de kan få for de mennesker, man møder i sit arbejde.

#2 ET BEGREB, DER SKABER ET SKEL MELLE 'OS' OG 'DEM'

Kritikere af begrebet har fremhævet, at negativ social kontrol ofte udelukkende anvendes i forbindelse med etniske minoritetsmiljøer og bliver forstået som praksisser, der udspringer af specifikke kulturer (Liversage 2018). Når negativ social kontrol forklares med henvisning til kultur – det vil sige, når kultur trækkes frem som en meningsfuld forklaring på, hvorfor kontrollen opstår – så kan det være med til at 'andetgøre' og stigmatisere en hel befolkningsgruppe.

OM ANDETGØRELSE OG MINORITETSSTRESS

'Andetgørelse' handler om, hvordan personer eller grupper gøres til noget 'andet'. Det vil sige til noget, der afviger fra, hvad der anses for at være det normale. Således handler andetgørelse om marginalisering og diskrimination. Andetgørelse har betydning for, hvordan 'den anden' bliver set, hørt og accepteret.

I en nylig rapport skriver Foreningen Lige Adgang: "Den, der fremstår som andetgjort og dermed som den anden, bliver ofte sat i en forklaringskrævende position og anset som at være afvigende fra normen. Det kunne fx være en kvinde, der bærer hovedtørklæde, og som derfor forventes at forklare og/eller forsvare sit valg om at dække sit hår" (Foreningen Lige Adgang 2023: 16).

Andetgørelse kan føre til minoritetsstress. Minoritetsstress dækker over de belastninger, som mennesker med etnisk minoritetsbaggrund kan opleve som konsekvens af diskriminerende og racistiske strukturer. Minoritetsstress kan være forbundet med en følelse af forkerthed, en overopmærksomhed på, hvordan man bliver set og forstået af andre såvel som en oplevelse af at stå uden for fællesskabet (Foreningen Lige Adgang 2023; Khawaja 2022).

Når negativ social kontrol forklares med kultur, kan det samtidig føre til, at minoritetsdanske kvinder i udgangspunktet bliver mødt af fagprofessionelle med en 'påtvungen bekymring' som potentielle ofre for en undertrykkende kultur (Jaffe-Walter 2023). Selvom bekymringen sker ud fra den bedste intention, kan det medvirke til, at kvinderne stigmatiseres og marginaliseres yderligere som nogen, der er anderledes. Således kan den påtvungne bekymring modarbejde det, som var hensigten; at fremme den enkeltes trivsel og livschancer (Liversage & Søndebro 2022).

OM PÅTVUNGEN BEKYMRING

Den amerikanske forsker Reva Jaffe-Walter (2023) peger på, at fagprofessionelles ellers velmenende bekymringer for muslimske børn og unge indebærer en risiko for at gøre mere skade end gavn.

Med begrebet 'påtvungen bekymring' – og på baggrund af feltarbejde i en dansk folkeskole – beskriver hun, hvordan særligt kvindelige muslimske elever bliver gjort til genstand for lærernes bekymring og forstået som unge, der har brug for en form for intervention. Lærernes bekymring udspringer af, at de i udgangspunktet ser og møder de kvindelige muslimske elever med en formodning om, at de er underlagt en undertrykkelse i deres familier og de fællesskaber, de er en del af. Uagtet kvindernes konkrete livssituation påtvunges de altså skolens bekymring.

I rapporten 'Videnskortlægning om æresrelaterede konflikter' udgivet af Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2019) kan du læse om det kulturalistiske perspektiv (hvor et fænomen forklares med kultur), herunder en udfoldet beskrivelse af forskellige kulturforståelser og deres betydning for forståelsen af negativ social kontrol (se også Skytte 2017).

Jeg har selv oplevet, at man bliver mistænkeliggjort, når man kommer med tørklæde i skole, og læreren stiller spørgsmål på en ubehagelig måde og er nysgerrig på en forkert måde. Så gør man det omvendte og lukker ned. Det er vigtigt at passe på med, hvordan man går til eleverne, fordi man risikerer, at de ikke fortæller, når de så egentlig har problemer.

(boligsocial medarbejder)

#3 ET KØNNET BEGREB

Kritikere af begrebet har fremhævet, at når vi taler om negativ social kontrol, er det ofte med et implicit og forsimplet fokus på kvinder som ofre og mænd som udøvere (Ahmad-Johansson 2022; Skytte 2017).

Med en forsimplet og kønnet forståelse af offer og udøver er der en risiko for, at drenge og mænds udsathed usynliggøres, samtidig med at arbejdet med negativ social kontrol ikke adresserer, at kvinder også kan være udøvere af kontrol. Forskning på området peger netop på, at drenge og mænds vilkår er en blind vinkel i arbejdet med negativ social kontrol, og at vi overser, at nogle drenge eller mænd tvinges til at udøve kontrol og vold over for medlemmer af familien under trusler om vold mod dem selv. I arbejdet med negativ social kontrol er der derfor brug for et langt mere nuanceret blik på de sociale dynamikker og det krydspres, som drenge og mænd (såvel som kvinder) kan stå i, og de dilemmaer og roller, de kan have som både ofre og udøvere af kontrollen (Holm 2023; Schmidt 2022).

At der er et implicit fokus på kvinder som ofre og mænd som udøvere, kan få den betydning, at kvinder i udgangspunktet bliver mødt med påtvungen bekymring som beskrevet ovenover, mens mænd mistænkeliggøres som mulige udøvere af negativ social kontrol.

OM MISTÆNKELIGGØRELSE

I et studie af fædre med migrantbaggrund og deres møde med folkeskolen beskrives det, hvordan fædrene oplever at blive mødt med mistillid og mistænkelliggørelse ud fra en social forestilling om en bestemt type muslimsk far: den undertrykkende patriark, der forhindrer sine børn i at få en fri og demokratisk opvækst.

Fædrene oplever, at det er svært at gøre det rigtige i skole-hjem-samarbejdet: Møder de ikke op til de forskellige møder på skolen, kan det tolkes, som om de ikke er interesserede i deres barn. Modsat, hvis det altid er faren, der møder op, kan det tolkes, som om moren ikke må komme ud af hjemmet. Konsekvensen for fædrene er et bekymret faderskab og en usikkerhed på, hvordan de kan handle korrekt (Jørgensen 2021).

Os fagpersoner, vi bliver også påvirket af det, medierne italesætter. Vi vil gerne sætte et stempel på: Hvem er 'the bad guy' her? Hvem er det, der udøver negativ social kontrol?

(boligsocial medarbejder)

'GAD VIDE-SPØRGSMÅL' SOM ET GREB TIL AT FÅ ØJE PÅ EGNE ANTAGELSER OG UDFORDRE KATEGORISERINGER

Som frontmedarbejder trækker man ikke udelukkende på sin faglige viden, når man foretager et professionelt skøn og udviser dømmekraft. Man er også altid påvirket af personlige erfaringer og opfattelser af, hvad der er normalt, såvel som af etiske overvejelser, den samfundsmæssige diskurs eller af bestemte kategoriseringer og forståelser af de mennesker, man arbejder med (Dumstrei & Kirkeby 2017).

Undersøgelser har fx vist, at vi er tilbøjelige til at forstå mennesker, der ligner os selv, mere nuanceret og situationsbestemt end dem, der er forskellige fra os (Skytte 2017). I en nylig udgivelse om interkulturelle samtaler fremhæves følgende eksempel relateret til negativ social kontrol:

"Fx vil en situation, hvor en ægtefælle følger en kvinde til samtale i jobcenteret og venter udenfor, kunne tolkes på forskellige måder. Er beskæftigelsesmedarbejderen etnisk dansk, og kvinden ligner medarbejderen (i forhold til alder, etnicitet, uddannelse etc.), vil situationen kunne tolkes som en omsorgsfuld mand, der støtter sin kone i en situation, hvor hun har det svært. Hvis kvinden derimod har ikke-vestlig baggrund, kan situationen let blive tolket, som at manden forsøger at kontrollere kvinden. I det sidste tilfælde er tolkningen baseret på en kulturel kategorisering, hvor ikke-vestlig kultur og social kontrol kædes sammen." (SIRI 2023: 10)

Dømmekraften kan styrkes ved, at man som frontmedarbejder hele tiden udforsker og forholder sig nysgerrigt og undrende til, hvilken viden der ligger til grund for de vurderinger, man laver, og hvilke antagelser og værdier de mon er baseret på. I 'Håndbog om barnets lov' beskrives tvivlen således som en "drivkraft" i arbejdet med forebyggelse og håndtering af bekymringer om negativ social kontrol (Social- og boligstyrelsen 2023), ligesom erfaringerne fra social kontrol-vejleder-indsatsen i de københavnske jobcentre viser, at den "faglige tvivl" er en forudsætning for det gode arbejde (Lunar et al. 2023).

En måde at arbejde med tvivlen på er fx gennem fælles drøftelser i et kollegialt fællesskab. Her kan "Gad vide-spørgsmål" (SIRI 2023) være et greb til at få øje på egne antagelser og udfordre de kategoriseringer, som ellers kan være styrende for, hvordan man forstår borgeren, og hvilke løsninger man tyer til. Følgende er eksempler på gad vide-spørgsmål:

- Gad vide, hvilken "kultur" eller hvilke "kategorier" jeg placerer borgeren inden for, og hvorfor?
- Gad vide, hvilke antagelser jeg gør mig om borgeren?
- Gad vide, om der kunne være andre forklaringer på borgerens adfærd?
- Gad vide, om jeg stiller de rigtige spørgsmål?

Kilde: Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2023). Guide til interkulturelle samtaler om beskæftigelse og helbred. Udlændinge- og Integrationsministeriet.

TVIVLSSPØRGSMÅL OG FAGLIGE PROBLEMSTILLINGER

Bogen 'De små oprør - Tanker og metoder i arbejdet med minoritetspiger' (Larsen 2004) samler erfaringer fra et bredt netværk af fagfolk, som arbejder med integration og minoritetsdanske piger. Selvom bogen er fra 2004, inden negativ social kontrol som begreb kom på dagsordenen, og udelukkende beskæftiger sig med minoritetspiger, er mange af de tvivlsspørgsmål og faglige problemstillinger, som den præsenterer, også relevante at tænke med i dag – også i forhold til arbejdet med minoritetsdanske drenge og mænd. Det er netop pointen, at der ikke findes forudfattede løsninger og enkle svar. I bogen stilles bl.a. følgende spørgsmål, der kan bruges som afsæt for fælles faglige drøftelser:

- *Skal man lave særordninger, der tilgodeser de etniske piger, eller er det bedre helt at fjerne det "etniske fokus"?*
- *Skal man opsøge pigerne eller vente, til de selv kommer?*
- *Skal man gå til dem med de samme udgangspunkter og redskaber, som vi møder etnisk danske unge med – eller er der brug for særlige redskaber og forudsætninger?*
- *Hvordan får man pigerne med på lejrskole, hvordan får man en dialog i gang med familierne?*
- *Hvor skal man blande sig, og hvor skal man lade være?*
- *Hvordan viser man respekt og interesse uden at være anmassende?*
- *Hvad gør man, når ens tærskler overskrides? Når man fx hører ting, man helst ville have været foruden – og som man måske ikke kan gøre noget ved?*
- *Hvornår har man tavshedspligt, og hvornår har man anmeldelsespligt? Hvor sender man problemet videre hen, hvis man selv må melde pas?*

Kilde: Larsen (2004). De små oprør - Tanker og metoder i arbejdet med minoritetspiger. Aarhus Universitetsforlag.

EN HELHEDSORIENTERET FORSTÅELSE

Erfaringerne fra nærværende undersøgelse viser, at de boligsociale medarbejdere har gode forudsætninger for at arbejde på helhedsorienterede måder, der tager højde for de udfordringer, der kan være en del af arbejdet med problemstillinger relateret til negativ social kontrol som beskrevet på de foregående sider.

Netop fordi de boligsociale medarbejdere møder beboerne der, hvor de lever deres hverdagsliv, og ofte også ser dem i en række sociale sammenhænge over tid, har de gode forudsætninger for at få indblik i den enkeltes livssituation og -betingelser, modsat mange andre af velfærdssamfundets aktører. Det er et kendskab, som de i høj grad bruger til at få en kontekstualiseret og nuanceret forståelse af, hvad der kan være på spil for den enkelte beboer eller familie i den konkrete situation og herigennem undgå at handle på baggrund af antagelser eller stereotype forestillinger.

Tidligere studier har peget på, at det, som ofte gør det svært at håndtere konkrete sager relateret til negativ social kontrol, netop er de professionelle manglende tæthed og kendskab til borgeren. En af udfordringerne er, at det kan være svært at opnå kontakt med de mest udsatte grupper – eksempelvis ægtefælleforsørgede kvinder, som ikke nødvendigvis har kontakt med myndighederne og måske lever mere isoleret. Herudover så handler mange af de problemer, der er med at håndtere sagerne, om, at de professionelle ikke har en tæt og tillidsfuld relation til borgeren. De kan derfor have et begrænset kendskab til dennes hele livssituation, ligesom de sjældent har indsigt i, hvad der kan være på spil i hendes eller hans netværk og lokale miljø (Mealor 2023). Som fremhævet i en videnskortlægning udarbejdet af Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2019) er det afgørende, at der i udredningen af sager med negativ social kontrol anlægges en tilgang, der netop ser den enkelte i sin kontekst.

BLIK FOR EN MANGFOLDIGHED AF FORHOLD

Det, som størstedelen af de boligsociale medarbejdere fortæller, er, at de i arbejdet med problemstillinger, der kan være relateret til, eller som kommer til udtryk som, negativ social kontrol, hele tiden har blik for de sociale logikker og

komplekse bevæggrunde, der kan tænkes at ligge bag en bestemt adfærd. Som en af medarbejderne sagde, så handler det om at gå på opdagelse i, hvad grunden til en bestemt adfærd er, og ikke være bange for at tage mødet med beboeren.

Udgangspunktet for arbejdet er en forståelse for, at ingen mennesker handler "ud i den blå luft", men altid på måder, der for dem giver mening i en bestemt sammenhæng. Det betyder ikke, at betingelserne kan undskylde eller bortforklare en bestemt problematisk praksis. Men de kan være med til at kaste lys over, hvorfor folk handler, som de gør. Det centrale er, at de bevæggrunde, som de boligsociale medarbejdere fremhæver, er mangfoldige. De handler fx om migrationsudfordringer, fattigdom, kulturelle forhold, 'systemangst', psykisk mistrivsel og marginalisering. Bevæggrunde, som de boligsociale medarbejdere har gode forudsætninger for at få øje på, netop fordi de arbejder helhedsorienteret.

Medarbejderne fortæller fx om, hvordan fattigdom kan få en familie til at lukke sig om sig selv. De fortæller om familier, som ikke har råd til at betale husleje, og hvor resourcerne og overskuddet ikke rækker til, at børnene går til fritidsaktiviteter. Den økonomiske udsathed kan føre til isolation og vække de professionelle bekymring og mistænkeliggørelse: Er isolationen et udtryk for negativ social kontrol? I andre situationer kan det være en families manglende viden om fritidsklub, og hvad det indebærer, der kan føre til, at de begrænser deres børn i at deltage (se også Kvist et al. 2023). I arbejdet med at forstå den konkrete situation og finde den bedst mulige måde at støtte familierne på, rækker det selvsagt ikke at trække på enkeltstående forklaringer, der handler om eksempelvis kultur eller religion, netop fordi der kan være nogle helt andre bevæggrunde til, at familien handler, som den gør (Skytte 2017).

I rapportens anden del kan du læse en række eksempler fra praksis, som tilsammen giver et bredt indblik i den mangfoldighed af forhold i den enkeltes livssituation, som kan have betydning for en bestemt adfærd eller handling. Det afgørende her er, at de boligsociale medarbejdere har

gode forudsætninger for at skabe den form for kontekstualiseret viden, mens andre professionelle omkring familien – en lærer, en pædagog, en fodboldtræner – ofte ikke på samme måde har mulighed for at se 'hele billedet'. De får måske i stedet blot øje på forældres manglende tilstedeværelse til møder og aktiviteter på skolen eller en piges pludselige udebliven fra fodboldtræningen. Her kan de boligsociale medarbejdere bidrage med en nuancering af forståelsen af, hvad der er på spil, og et kvalificeret bud på, hvilken indsats der er meningsfuld for familien i den situation, de står i. Når de boligsociale medarbejdere formår at skabe positive forandringer for den enkelte eller i de lokale fællesskaber i boligområdet, er det ofte, fordi de har stor metodefleksibilitet og kan arbejde med en helhedsorienteret indsats, der tager afsæt i et nært kendskab og en tillidsfuld relation til beboeren.

OM FAREN VED KULTUR SOM ENKELTSTÅENDE FORKLARING

Kultur er i høj grad blevet et hverdagsbegreb, og til tider trækkes kultur frem som simpel årsagsforklaring på en række sociale forhold. Således kan kultur fx komme til at stå i forgrunden for, hvordan professionelle møder og forstår minoritetsdanske børn og forældre. Den forståelse kan være problematisk, fordi den skygger for et mere helhedsorienteret blik på den enkeltes udfordringer og ressourcer (Khajawa & Lagermann 2023; Houmøller & Jørgensen 2022; Skytte 2017).

At være kritisk over for kulturbegrebet betyder ikke, at mennesker er upåvirkede af kulturelle normer og værdier. Men det er væsentligt at have øje for, at mennesker også lever i sociale, økonomiske og praktiske omstændigheder, og at disse er helt afgørende for deres handlinger og beslutninger (Mogensen & Oberländer 2006). De valg, som minoritetsdanskere tager, kan derfor lige så vel have sociale, økonomiske eller politiske årsager som kulturelle eller traditionelle. Det, som umiddelbart kan se ud, som om det handler om "kultur", handler måske mere om "kulturmødet": om angst og forvirring over fx at skulle sende sine børn ud i et samfund, som man ikke selv hverken kender eller forstår (Larsen 2004).

Hvor er det, bekymringen ligger, når en far siger, at "vores datter skal ikke på lejrskole, det gør vi ikke, mine piger sover ikke ude"? Er han the bad guy? Nej, det er en bekymring i ham. Der er en eller anden angst. Hvorfor gør han det? Det er dét, man skal grave ned i (...) og så få foldet det ud og få skabt en tryghed i faren, så han føler sig tryk i at sende sit barn afsted.

(boligsocial medarbejder)

OM EN INTERSEKTIONEL TILGANG

Den nuancering, som de boligsociale medarbejdere synes at arbejde med – og også efterspørger – spejler det, som flere eksperter på området har fremhævet. Næmlig at der er brug for en forståelse af negativ social kontrol, som tager højde for en mangfoldighed af forhold i den enkeltes livssituation, og som har blik for, hvordan de forhold spiller sammen og får betydning. Den tilgang bliver ofte betegnet 'intersektionel'.

En rapport fra KVINFO, baseret på bl.a. interviews med 31 forskere, fagprofessionelle og andre eksperter, peger på, at det er nødvendigt med en intersektionel tilgang til negativ social kontrol, som inkluderer forhold som køn, kultur, religion, seksualitet, migrationsudfordringer, minoritetsstatus og socioøkonomiske faktorer (Mealor 2023).

I en kortlægning udarbejdet af Als Research, målrettet udviklingen af indsatser til forebyggelse af negativ social kontrol i udsatte boligområder, fremgår det ligeledes, at der ikke alene er behov for en "flerdimensionel" tilgang til forståelsen af problemstillingen, men også en flerdimensionel tilgang til forebyggelsesarbejdet: "Udøvelse af negativ social kontrol kan have mange forskellige årsager og må derfor også forebygges som sådan" (Følner & Henriksen 2023: 42).

I rapportens anden del kan du læse om, hvordan de boligsociale medarbejdere helt konkret søger at arbejde med negativ social kontrol på helhedsorienterede måder. Det vil sige, at de hele tiden har blik for at forstå og arbejde med beboeren i en kontekst af den enkeltes familie og nærmiljø og med afsæt i, og respekt for, hendes eller hans hverdag og livssituation.

DEL 2 – BOLIGSOCIALT ARBEJDE MED NEGATIV SOCIAL KONTROL

Rapportens anden del udfolder, hvordan de boligsociale medarbejdere konkret arbejder med problemstillinger, der kan være relateret til negativ social kontrol.

I denne del kan du:

Læse om, hvordan de boligsociale medarbejdere får kendskab til situationer, der kan være relateret til negativ social kontrol.

Få et praksisnært indblik i en række orienteringer i det boligsociale arbejde med negativ social kontrol.

Orienteringer dækker over de forståelser og overordnede tilgange, som de boligsociale medarbejdere selv fremhæver som særligt styrende for deres arbejde med problemstillingen.

Få indblik i, hvordan den boligsociale indsats kan bidrage med et fokus på kompleksitet og lokalkendskab i udviklingen af kommunale beredskabsplaner for negativ social kontrol.

KENDSKAB TIL NEGATIV SOCIAL KONTROL

De situationer, som de boligsociale medarbejdere oplever at stå med, og som kan være relateret til negativ social kontrol, spænder fra unge piger, der lever med begrænsninger i forhold til ikke at måtte gå til fodbold eller komme i den lokale fritidsklub til sager, hvor kvinder er udsat for psykisk eller fysisk vold og skal støttes i at komme på krisecenter.

Når de boligsociale medarbejdere får kendskab til konkrete sager eller situationer, der omhandler eller kan komme til udtryk som negativ social kontrol, så sker det oftest ved, at:

Beboeren selv henvender sig, fordi hun eller han har brug for støtte i en konkret situation. Det kan fx handle om en fraskilt kvinde, der oplever et pres fra familien i forhold til at flytte hjem til sine forældre, selvom det ikke er det, hun selv ønsker. Eller en situation, hvor en mand oplever, at hans kone er taget på krisecenter med børnene, og nu har han svært ved at forstå, hvad det er, der er sket, og hvorfor.

Medarbejderen bliver opmærksom på forhold i forbindelse med afholdelsen af boligsociale aktiviteter såsom gruppeforløb, temaaftener og sommercamp. Det kan fx handle om udbredte fortællinger eller misforståelser blandt beboerne om lovgivning eller ungdomsliv, som kan føre til kontrollerende adfærd i familien.

Andre aktører såsom skoler, daginstitutioner eller beskæftigelsesindsatser henvender sig til de boligsociale medarbejdere for at drøfte en konkret sag. Det kan fx handle om børn fra boligområdet, der ikke må komme på lejrskole, eller en kvinde, som har svært ved at komme i beskæftigelse, og hvor de kommunale medarbejdere har en mistanke om negativ social kontrol, men mangler yderligere viden.

SAGSSPARRING OG SAMARBEJDE MELLEMM KOMMUNE OG HELHEDSPLAN

Sagssparring og samarbejde, der indebærer udveksling af personlige oplysninger mellem kommunale og boligsociale medarbejdere, forudsætter beboerens samtykke. Det kan fx være en situation, hvor en lærer indhenter samtykke hos forældrene til, at skolen må inddrage den boligsociale medarbejder.

Flere af de boligsociale medarbejdere fremhæver, at samtykket ofte er uproblematisk. Som oftest oplever de, at beboerne giver samtykke til, at de boligsociale medarbejdere må kontakte dem i forhold til en konkret sag, netop fordi de har opbygget en tillidsfuld relation. Andre gange er det de boligsociale medarbejdere, som indhenter samtykke fra beboeren til at måtte inddrage kommunen i et samarbejde. Det kan fx være i det tilfælde, hvor en beboer flytter væk fra boligområdet for at komme ud af en situation med negativ social kontrol. Her har de boligsociale medarbejdere ikke længere mulighed for at give støtte, men kan, med beboerens samtykke, kontakte de relevante myndigheder, som så kan følge op på situationen.

BIDRAGE MED NUANCEREDE FORSTÅELSER

I tværgående samarbejder om problemstillinger relateret til negativ social kontrol har de boligsociale medarbejdere gode forudsætninger for at indtage en unik position i kraft af deres nære kendskab til beboerne. Det er netop medarbejderens kendskab til beboernes hverdagsliv og livsomstændigheder, som er værdifuldt i samarbejdet, og som kan bidrage med nuancerede forståelser af, hvad der kan ligge til grund for den enkeltes handlinger. Noget, som kan have stor betydning for, hvordan en sag vurderes og følgelig bliver håndteret. Her har de boligsociale medarbejdere gode forudsætninger for at støtte de kommunale medarbejdere i hverken at over- eller underreagere i den konkrete situation, men derimod at finde ud af, hvad der faktisk er på spil – sammen med beboeren.

BYGGE BRO MELLEMM BEBOER OG SYSTEM

De boligsociale medarbejdere beskriver, hvordan nogle beboere kan være misinformede om, hvordan det offentlige system fungerer, eller som er 'systemangste' og altså har mistro til eller nærer frygt for myndigheder og offentlige instanser. Et forhold, som kan afholde beboerne fra at række ud til myndighederne for at få hjælp, men som samtidig kan gøre det svært for de kommunale medarbejdere at opbygge det kendskab og den fortrolighed, som er afgørende i forhold til at vurdere og håndtere sager om negativ social kontrol. Her kan de boligsociale medarbejdere bygge bro til systemet, bl.a. ved at være talerør for beboerne i kontakten med eksempelvis kommunen eller ved at tage med som bisidder til møder i familieafdelingen, på jobcenteret eller til skole-hjem-samtaler. Her har de boligsociale medarbejdere fokus på, at beboerne forstår indholdet af mødet, ligesom de er orienteret mod, at deres perspektiver bliver repræsenteret.

IKKE EN SÆRSKILT INDSATS

Det boligsociale arbejde med negativ social kontrol, som vi har fået kendskab til gennem helhedsplansdokumenter såvel som workshops og interviews, tager ikke form af en særskilt indsats. Negativ social kontrol er snarere noget, som medarbejderne kan have en løbende opmærksomhed på, på tværs af helhedsplanens indsatsområder og aktiviteter (Lunar & Wilbour 2023). Nogle gange sker det fx, at en beboer fortæller om oplevelser med kontrol under et møde, der i udgangspunktet handler om noget helt andet – fx betaling af husleje. Andre gange er det en gruppebaseret aktivitet, der tydeliggør for medarbejderne, at beboerne kan have nytte af at dele erfaringer med hinanden i forhold til problemstillinger, der kan være relateret til negativ social kontrol.

Det betyder derfor også, at det boligsociale arbejde med negativ social kontrol ofte er noget, som medarbejderne griber i situationen, når behovet opstår, ligesom de beskriver, at der ikke findes en facitliste i arbejdet med negativ social kontrol. Tidligere erfaringer med problemstillingen kan bruges som baggrundsviden og som udgangspunkt for arbejdet, men aldrig som en forudfattet løsningsmodel. Det er således forskelligt fra sag til sag og afhængigt af den enkelte beboers konkrete livssituation, hvordan de boligsociale medarbejdere griber arbejdet an.

OMRÅDEBASERET INDSATS MOD NEGATIV SOCIAL KONTROL

I en kortlægning af viden og erfaringer med relevans for en områdebaseret indsats til forebyggelse af negativ social kontrol, udarbejdet af Als Research i 2023, bliver det fremhævet, at man ikke er stødt på eksisterende indsatser, som specifikt har været helhedsorienterede, områdebaserede og haft til hensigt at adressere negativ social kontrol på et gruppeniveau. Derfor peger kortlægningen også på, at hvis der bliver udviklet en områdebaseret indsats mod negativ social kontrol, vil det være den første af sin slags, og der vil i sagens natur være tale om en afprøvning, der vil føre til nye praksiserfaringer (Følner & Hendriksen 2023).

ORIENTERINGER

Selvom der ikke er tale om en særskilt indsats mod negativ social kontrol, har vi, på baggrund af vores workshops og interviews, fået øje på det, vi her beskriver som overordnede orienteringer i det boligsociale arbejde med negativ social kontrol. Orienteringer dækker over de forståelser og tilgange, som de boligsociale medarbejdere selv fremhæver som særligt styrende for deres arbejde med problemstillingen. Det er de orienteringer, du kan læse om på de følgende sider, understøttet af eksempler fra praksis.

Forandring gennem gruppebaserede indsatser

En nuanceret forståelse af offer og udøver

Lokalmiljøets dobbeltrolle

Pragmatiske løsninger

Udfordre perspektiver

Omsætte viden i praksis

Relations- og nærhedsarbejde

LOKALMILJØETS DOBBELTROLLE

I det boligsociale arbejde med negativ social kontrol er det centralt at have fokus på boligområdets sociale dynamikker, herunder være orienteret mod, at lokalmiljøet kan spille en ambivalent dobbeltrolle (Lunar et al. 2023). På den ene side kan beboerne opleve, eller frygte, overvågning og sladder i et område, hvor alle kender alle, og hvor man måske er afhængig af at opretholde den gode sociale relation. Det kan medvirke til, at den enkelte føler sig begrænset i sine handlemuligheder og livsudfoldelse. På den anden side kan de lokale fællesskaber mellem beboerne – den udvidede familie, det frivillige arbejde, nabofællesskabet eller forskellige minoritetsetniske fællesskaber – også være et afsæt for netop at skabe muligheder for deltagelse og selvbestemmelse gennem et kollektivt forandringsarbejde (Galal & Liebmann 2020).

Fordi de boligsociale medarbejdere møder beboerne der, hvor de lever deres hverdagsliv, og ser dem i en række sociale sammenhænge, har de en særlig mulighed for at få indblik i, og arbejde med, områdets sociale dynamikker. Hvad er beboerne optaget af? Hvilke fortællinger synes at være i spil i området og blandt hvem? Hvilke lokale aktører eller etniske minoritetsforeninger kan bidrage til at skabe forandring? Er der nogle særlige forhold, som gør, at det er en bestemt gruppe beboere, der møder op til de sociale arrangementer i området, mens andre bliver hjemme, osv.?

OVERVÅGNING OG SLADDER

Erfaringerne fra nærværende undersøgelse viser, at negativ social kontrol i form af overvågning og sladder kan fylde for nogle beboere med minoritetsdansk baggrund i de udsatte boligområder (se også Galal & Liebmann 2020).

Overvågningen og sladdereren kan handle om, at der er særlige forventninger til, hvordan et familieliv skal leves, eller hvad god børneopdragelse indebærer. De boligsociale medarbejdere fortæller om episoder, hvor det fx er en kvindes påklædning, beskæftigelse eller omgangskreds, der er omdrejningspunktet for kommentarer, eller som fører til telefonopkald mellem beboere. Andre fortæller om fraskilte kvinder, der oplever at blive bagtalt eller ekskluderet fra lokale netværk.

Mens der således kan være tale om helt konkrete episoder med overvågning og sladder, så fremgår det af medarbejdernes fortællinger, at det, som i særdeleshed synes at fylde for beboerne, er selve frygten for sladder. Uagtet om sladdereren og rygtedannelsen finder sted, så kan det medvirke til, at den enkelte begrænser sin adfærd ud fra en forestilling om, at andre vil sladre om én. Eller at man som familie efterlever bestemte normer og værdier udadtil, mens man indadtil lever efter andre normsæt (Slot 2017; Liversage & Søndebroe 2022).

Det er det, vi har kendskab til som boligsociale medarbejdere. Det er både det, der er i spil for beboeren, det, der er i spil for hele lokalsamfundet, og de ressourcer, der er tilgængelige, som er troværdige for den her beboer.

(boligsocial medarbejder)

OM BOLIGOMRÅDETS BETYDNING FOR OPLEVELSER AF NEGATIV SOCIAL KONTROL

Tidligere studier i en dansk og international sammenhæng har peget på, at boligområdet kan spille en rolle for oplevelsen af negativ social kontrol.

Medborgerskabsundersøgelsen fra 2016-2017 viser, at 59 procent af etniske minoritetskvinder, der var bosat i et område med en høj koncentration af beboere med indvandrerbaggrund, oplever at føle sig begrænset i valg af kæreste eller ægtefælle. For etniske minoritetskvinder bosat i områder, hvor ingen andre havde indvandrerbaggrund, var tallet 22 procent (Udlændinge- og Integrationsministeriet 2017).

I et belgisk studie af tyrkiske efterkommere bosiddende i to byområder med tyrkiske netværk fremgår det, at der var en større oplevelse af overvågning mellem beboerne og en frygt for sladder og rygter i det byområde, hvor det tyrkiske netværk var tættest (Van Kerckem, Van de Putte & Stevens 2014).

Det er vanskeligt at sige noget entydigt om, hvorfor udsatte boligområder kan spille en rolle for oplevelsen af negativ social kontrol. Faren ved udelukkende at fokusere på eksempelvis særlige kulturelle værdier og normer i et 'lukket' boligområde er, at man kan komme til at overse, at der også er andre faktorer, der kan spille ind på de sociale dynamikker. Udover at have minoritetsdansk baggrund er en stor andel af beboerne i de udsatte boligområder fx uden tilknytning til arbejdsmarkedet, ligesom mange af beboerne har en lav indkomst og et lavt uddannelsesniveau (Galal & Liebmann 2020). Her peger forskningen på, at en betragtelig andel af familier, hvor der forekommer alvorlig social kontrol, lever med socioøkonomisk udsathed. Og at følelsen af at stå uden for samfundet kan bidrage til, at den enkelte i højere grad oplever at være socialt og økonomisk afhængig af eksempelvis et minoritetsetnisk netværk – og dermed også befinder sig i en mere udsat position i forhold til social kontrol. Herudover peger tidligere studier på, at forhold som flugt og traumer kan øge forekomsten af negativ social kontrol (Liversage & Søndensbroe 2022; Slot 2017).

Hun bor i en opgang på et tidspunkt, hvor der netop er en nabo, som vi ved sladrer rigtig meget i lokalområdet. Og vi får hende faktisk rykket i egen bolig væk fra den opgang, fordi den her nabo holder rigtig meget øje med hende og får sladret rigtig meget til forældrene om, hvad hun laver. Og det fylder rigtig meget, og det påvirker rigtig meget hendes liv. Bare det, at hun kommer væk derfra og får sin egen lejlighed lidt længere væk, det gør også noget for hende.

(boligsocial medarbejder)

Vi havde et tidspunkt i kvindecafeen, hvor vi snakkede om det her med sladder. Og der siger en af kvinderne: "Altså, det betyder rigtig meget, fordi det er jo ens rygter, og man er også afhængig af sit netværk.

(boligsocial medarbejder)

OM MARGINALISERING

Oplevelser af marginalisering i forhold til det omgivende samfund kan have betydning for problemstillinger relateret til negativ social kontrol.

En rapport om etniske minoriteter, værdier og ligestilling til brug for Kommissionen for den Glemte Kvindekamp peger bl.a. på, at etniske minoriteter, der oplever diskrimination og et negativt syn på indvandrere, kan føle en mindre grad af tilhør til det land, de er bosat i, og i stedet søge et fællesskab med ligesindede (Liversage & Søndebro 2022).

Manglen på anerkendelse fra det omgivende samfund kan føre til et behov for at bevare en positiv gruppeidentitet i minoritetsmiljøet og medvirke til en styrkelse af traditionelle praksisser. Netop isolation, manglende deltagelse i samfundet og en oplevelse af udenforskab kan bevirke, at den enkelte befinder sig i en udsat position i forhold til social kontrol, eksempelvis ved alene at have adgang til information fra andre i det nære miljø, som kan være fejlbehæftet (Mealor 2023).

At marginalisering har betydning, er en pointe, som også de boligsociale medarbejdere i nærværende undersøgelse fremhæver. De oplever, at stigmatiseringen af de udsatte boligområder påvirker beboernes selvforståelse negativt og medvirker til skabelsen af lukkede miljøer. Beboernes oplevelse af marginalisering kan vanskeliggøre det boligsociale arbejde med at fremme medborgerskab (se også Lunar, Langkilde & Koch 2021).

En rapport fra Institut for Menneskerettigheder viser, at 84 procent af alle minoritetsetniske personer med opvækst i Danmark angiver, at de én eller flere gange i løbet af det seneste år har oplevet at blive udsat for diskrimination eller fordomme på grund af deres etniske baggrund (Koob et al. 2023).

KOLLEKTIV FORANDRING

Det lokale miljø i de udsatte boligområder er langt fra udelukkende forbundet med oplevelser af social kontrol. De lokale fællesskaber kan netop danne afsæt for udviklingen af rum, hvor normer og værdier kan komme til forhandling og medvirke til, at den enkeltes handlemuligheder udvides. Som en af de boligsociale medarbejdere forklarede om potentialet ved det gruppebaserede arbejde: "Vi skal bruge de dynamikker, der skaber kontrollen, til at fjerne kontrollen." Et tidligere studie i Vollsmose peger på en lignende opmærksomhed og fremhæver, at boligområdet ikke entydigt udgør en ulighed for den enkelte, men også

"(...) muliggør nye og forandrede fællesskaber, der nedbryder konventionelle autoritetspositioner og hierarkier." (Galal & Liebmann 2020: 113)

I nærværende undersøgelse fremhæver de boligsociale medarbejdere, at det bl.a. handler om at etablere grupper og skabe fællesskaber, hvor beboerne får mulighed for at dele erfaringer om emner, der optager dem. Eller hvor

udbredte forestillinger kan blive udfordret enten af beboerne selv eller af de boligsociale medarbejdere.

Når arbejdet lykkes, kan de lokale fællesskaber netop bidrage til, at den enkelte beboer ikke står alene med forandringsarbejdet, men finder opbakning i kollektivet. Det kan fx handle om, hvorvidt man som nytilkommen kvinde med kun ganske lidt kendskab til det danske samfund og en stor afhængighed af det lokale netværk har mod på at sende sine børn på lejrskole. Her kan det være afgørende, at man som individ eller familie ikke står alene med beslutningen, men i stedet kan finde tryghed og opbakning i, at man eksempelvis er del af en gruppe, som har debatteret emnet og kollektivt besluttet at sende sine børn afsted. På side 33 kan du læse mere om arbejdet med at skabe forandring gennem gruppebaserede indsatser.

Udover at arbejde med etableringen af positive fællesskaber fremhæver de boligsociale medarbejdere vigtigheden af at have fokus på områdets ressourcer, fx i form af

lokale meningsdannere, etniske minoritetsforeninger og moskeer. Det er aktører, som ofte ved, hvad der er på spil i lokalmiljøet, og som har en troværdig stemme og bliver lyttet til blandt beboerne. Det er således aktører, som har gode forudsætninger for at mobilisere beboerne og gå forrest i forhold til at skabe kollektiv forandring indefra. At der er et stort potentiale ved at samarbejde med fx forskellige etniske minoritetsmiljøer, bliver også fremhævet af tidligere studier (Liversage & Søndebro 2022; Mealor 2023). At skabe forandringer involverer ikke kun professionelle, men i allerhøjeste grad dem, det handler om. Det er dem, som har erfaringsgrundlaget og ved, hvori behovet består.

Der er rigtig meget deling og netværk og viden imellem hinanden, men de (beboerne) skal bare bruge det positivt.

(boligsocial medarbejder)

FOKUS PÅ DEN ENKELTE – I GRUPPEN

For de boligsociale medarbejdere handler det i høj grad om at have et dobbelt fokus på den enkelte beboer såvel som det, der sker i de lokale grupper og fællesskaber. På den ene side bidrager de gruppeorienterede indsatser til, at medarbejderne opbygger et kendskab og en relation til beboerne, som gør, at det er mere sandsynligt, at de senere henvender sig for at få individuel rådgivning og støtte i en konkret situation. Og som beskrevet ovenover er der fokus på, at de lokale fællesskaber kan bidrage til at skabe forandring og udvide den enkeltes handlemuligheder. På den anden side kan arbejdet med individuelle borgere – fx lokale meningsdannere – få stor betydning for det, der sker i de lokale grupper og fællesskaber, fordi de er en troværdig stemme blandt beboerne. Således er der altså ikke tale om et skarpt skel mellem individuelle og gruppeorienterede indsatser i forhold til det boligsociale arbejde med negativ social kontrol, hvor det kollektive arbejde også hele tiden er orienteret mod at udvikle den enkeltes livsmuligheder.

BINDELED TIL LOKALE RESSOURCER

Nærværende undersøgelse viser, at de boligsociale medarbejdere samarbejder med andre om negativ social kontrol på flere niveauer, som involverer forskellige slags aktører. Det handler om samarbejde på strategisk niveau om udvikling af beredskabsplaner for negativ social kontrol (det kan du læse mere om på side 46), samarbejde med civilsamfundsaktører og samarbejde med andre frontmedarbejdere – både lokale medarbejdere i de udsatte boligområder og medarbejdere i kommunale forvaltninger. Således har de boligsociale medarbejdere potentiale til at indtage en unik position i det tværgående samarbejde om problemstillingen, hvor de altså kan bidrage med deres brede lokalkendskab såvel som relationer på tværs af fagpersoner, frivillige og beboere.

I forhold til civilsamfundsaktører samarbejder de boligsociale medarbejdere både med større organisationer (som Dansk Flygtningehjælp og Fonden for Socialt Ansvar), fritidsforeninger (som den lokale fodboldklub) og beboerdrevne foreninger (som lokale Bydelsmødre-grupper og etniske minoritetsforeninger). Samarbejdet med civile aktører kan særligt bidrage til at engagere beboere i nye fællesskaber, hvad enten det er som frivillig eller deltager. Fællesskaber, der kan udvide beboernes netværk og bidrage med nye perspektiver, fx gennem spejling i andre og et øget samfunds- og systemkendskab.

I forhold til samarbejdet med kommunale medarbejdere kan kommunen inddrage den boligsociale indsats med henblik på sparring, hvis de har mistanke om eller bekymringer for negativ social kontrol. Men de kommunale medarbejdere kan også inddrage den boligsociale indsats i forhold til at støtte borgere i at blive en del af lokale fællesskaber og tilbud. Det handler typisk om, hvilke lokale ressourcer boligområdet har at byde på, som borgeren kan blive en del af. Såsom jobcentermedarbejdere, der gerne vil finde lokale praktikpladser og foreningsfællesskaber til ensomme og isolerede kvinder, eller ungedarbejdere, som mangler viden om tilbud om lektiehjælp til unge fra området.

EKSEMPEL FRA PRAKSIS: DA PIGERNE BLEV VÆK FRA FODBOLDTRÆNINGEN

I et boligområde oplever man, at en gruppe piger pludselig ikke længere kommer til fodboldtræningen i den lokale klub. Der er snak om, at det måske har noget med tøjet at gøre – at nogen har sat spørgsmålstegn ved, hvordan pigerne går klædt, når de spiller fodbold. Familierne begynder at melde deres døtre ud af klubben.

Fodboldtrænerne ved ikke, hvad der kan være på spil. Det er ikke dem, der har hverdagskendskabet eller den tætte relation til pigerne, og derfor har de heller ikke mulighed for at række ud til familierne og udforske, hvad udmeldingerne handler om, eller hvorfor de sker netop nu.

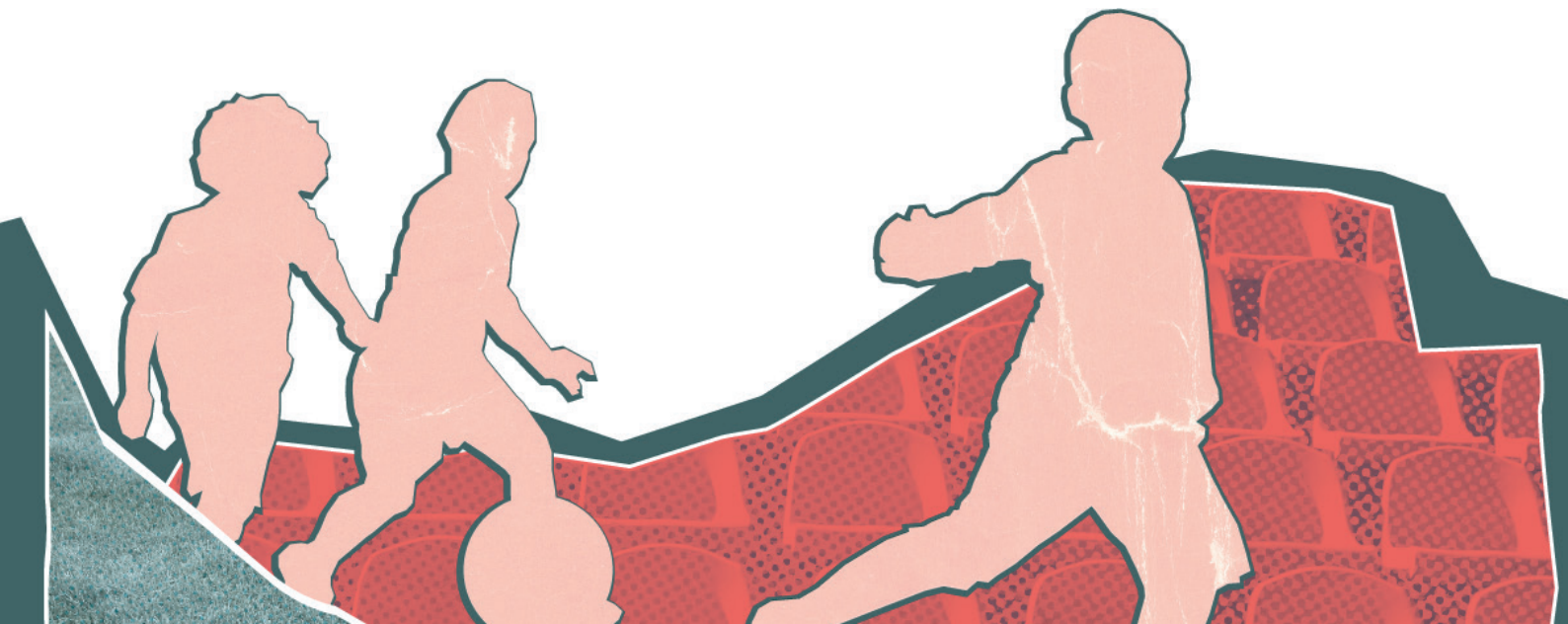
Også de boligsociale medarbejdere har brug for mere viden for at blive klogere på, hvorfor der kan være opstået bekymringer om pigernes påklædning: Hvorfor kommer reaktionen nu? Er der blevet sagt noget i en eller anden sammenhæng? Er der måske nogen, der har sladret om en familie, og nu tør de andre familier heller ikke sende deres døtre til fodbold?

I situationen rækker de boligsociale medarbejdere ud til en etnisk minoritetsforening i området, som har et nært kendskab til det lokale miljø og ved, hvad der rører sig her. Medarbejderne fremhæver, at foreningen er en ressource i forhold til at arbejde med at skabe forandringer lokalt; de er en troværdig stemme i miljøet og én, beboerne lytter til.

Sammen med familierne finder man en pragmatisk løsning på problemet med fodboldtøjet: et par leggings under shortsene. Det er en løsning, som respekterer familiernes ønsker, men som samtidig giver pigerne mulighed for at vende tilbage til træningen og deltage i det lokale fritidsliv.

Når det er, vi oplever de her udfordringer, så kan vi række ud (til de lokale minoritetsforeninger) og sige: "Vi oplever lige præcis det her med de her, er det noget, I har hørt noget om? Er der noget, der rører sig, som vi måske kunne arbejde sammen om at få løftet? Hvad er det, der sker?"

(boligsocial medarbejder)

PRAGMATISKE LØSNINGER

Størstedelen af det boligsociale arbejde med negativ social kontrol drejer sig ikke om situationer, hvor der er umiddelbar grund til eller behov for at gribe ind i familielivet med fx underretninger eller støtte til at komme på krisecenter. I de fleste situationer handler det i stedet om at have blik for den enkeltes ressourcer og finde pragmatiske løsninger, der tager afsæt i beboerens hverdag og livssituation. Arbejdet består altså i at støtte beboeren i at skabe den forandring, som han eller hun ønsker, og at gøre det på måder, der er foreneligt med beboerens familie- og hverdagsliv: Hvad er muligt i den konkrete situation? Hvad kan vi gøre, som ikke fører til konflikt eller et brud med familien, men samtidig værner om den enkeltes rettigheder?

Derfor handler en stor del af arbejdet også om at forstå de bevæggrunde, der ligger bag kontrollen: Hvilken bekymring kan den være et udtryk for? Hvordan kan den bekymring imødekommes, uden at det samtidig begrænser den enkeltes livsudfoldelse? Her er der fokus på også at forstå den specifikke situation ud fra et tidsligt perspektiv. Det vil sige, at medarbejderne har blik for, hvad der er gået forud for den konkrete situation, ligesom de, i dialog med den enkelte, arbejder med at opstille mulige scenarier for, hvad der vil ske i fremtiden afhængigt af, hvordan der bliver handlet i situationen: Hvornår var den sidste konflikt i familien, og hvad skete der her? Hvor alvorligt var det sammenlignet med det, du oplever nu? Hvad forestiller vi os, at der vil ske, hvis du vælger at gøre x eller y? Og er det et scenarie, du kan og har lyst til at leve med? Først der, efter en grundig afdækning af den enkeltes forhistorie, nuværende situation og ønsker for fremtiden er det muligt at foretage et professionelt skøn i forhold til, hvilken løsning der er hensigtsmæssig, og som ikke unødigt risikerer at eskalere en konflikt.

Vi skal passe ind i deres hverdag. Den ændring, vi kommer med, skal være en naturlig del af deres hverdag, det skal ikke være noget, der skiller sig helt ud. Det er en anden kultur derhjemme, og det skal vi respektere. Vi skal have en forståelse for og anerkendelse af, at det er en anden kultur derhjemme.

(boligsocial medarbejder)

OM DE SMÅ OPRØR

Antropolog Mette Nøhr Larsen (2004) bruger betegnelsen 'de små oprør' om de mindre forhandlinger og kampe, som nogle unge minoritetsdanskere tager i forhold til at finde deres egen vej i et familieliv, hvor værdierne og forventningerne adskiller sig fra det majoritetsdanske samfunds – uden at skulle bryde med familien.

Med de små oprør er der ikke tale om et simpelt enten-eller, det vil sige, at de unge enten fuldkommen underkaster sig eller helt frigør sig fra familien. I stedet er der fokus på, at de unge forhandler en række kompromiser, og at de navigerer og ser muligheder i det, der er. Således er der blik for de unges ressourcer og handlekraft som individer. Det er samtidig en forståelse, som giver plads til at forstå og støtte de unge på langt mere nuancerede måder end som unge, der enten blot er undertrykte eller frigjorte (se også Gaudesen 2022).

Det har handlet rigtig meget om at hjælpe hende (en beboer) med at lave de her små oprør. Det er de der små oprør, hun har brug for, for at hun på et eller andet tidspunkt er klar til enten at tage et stort oprør eller også, at hun vænner dem (familien) til en anden personlighed – vænner dem til, at hun ikke bare makker ret. Og det har hun jo gjort hele sit liv, og så kan man ikke bare pludselig komme ud af det.

(boligsocial medarbejder)

EKSEMPLER FRA PRAKSIS: PRAGMATISKE LØSNINGER

I dialog med mor

En ung kvinde kontakter den boligsociale medarbejder. Hun har brug for vejledning i forhold til, hvordan hun kan få sin mor til at acceptere, at hun ønsker at blive gift med sin etnisk danske kæreste.

Medarbejderen kender familien og har tidligere arbejdet med dem. Hun er bevidst om, at moren oplever det som et kulturchok, at datteren vil giftes med en etnisk dansk mand, og hun ved, at moren har brug for, at folk omkring dem accepterer ægteskabet.

Fra medarbejderens perspektiv består arbejdet i at gå i dialog med moren og få udforsket, hvori hendes bekymring for datteren består. Det handler også om at afsøge, hvad der eventuelt skal til for, at moren kan acceptere vielsen. Hvilke mulige kompromiser er der: Hvad nu, hvis vielsen fx foregik på rådhuset og blev forestået af en person med samme etnicitet?

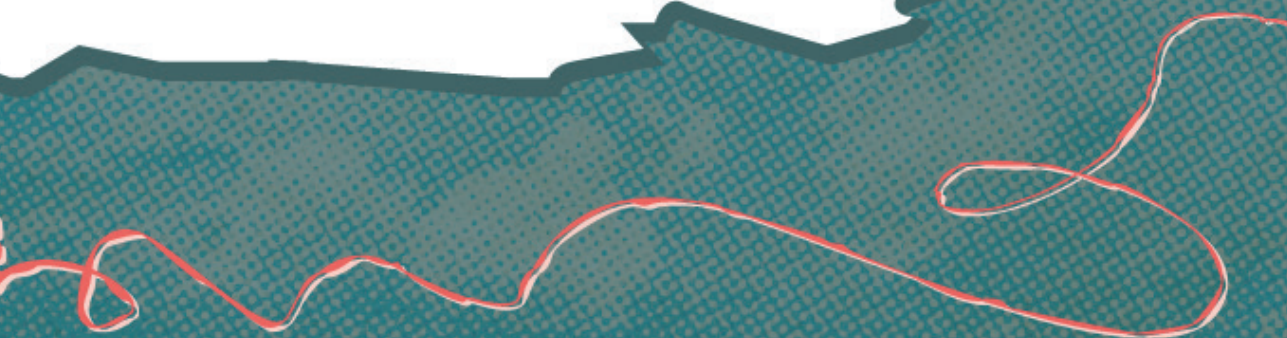
"Det er sådan en helt konkret ting, som kan trække i en konflikt, men det kan faktisk også godt være, at den kan løses på et helt simpelt plan, hvor man prøver at gå i dialog med moren og få hjulpet den her pige med at leve sit liv, som hun ønsker det." (boligsocial medarbejder)

Invitere manden med

Gennem længere tid har de boligsociale medarbejdere opfordret en af kvinderne i boligområdet til at komme i et cafétilbud én dag om ugen. De oplever, at kvinden er ensom og uden netværk, men selvom de bliver ved med at invitere hende, så afviser hun at komme. Medarbejderen har kendskab til, at manden har en kontrollerende adfærd, og kvinden fortæller, at han ikke er meget for, at hun kommer i cafeen. Derfor foreslår medarbejderen, at kvinden tager sin mand med, så han kan se, hvad det går ud på.

Det ender med, at han kommer sammen med sin kone. Han hygger sig, griner og snakker. Efterfølgende begynder kvinden at komme regelmæssigt til cafeen alene, uden sin mand. Senere finder hun også vej ind i et strikkefællesskab og møder andre, hun kan dele erfaringer med.

"Man kunne tænke, at det er ikke det, der skal til; at hendes mand skal komme med til cafeen. Men lad os komme over den og så åbne den næste dør." (boligsocial medarbejder)

TAKTISK BRUG AF MYNDIGHED

Flere boligsociale medarbejdere fortæller, at de i arbejdet med at finde pragmatiske løsninger kan have øje for – med samtykke fra beboeren – at inddrage kommunale instanser for at øge en beboers handlemuligheder. Det kan være relevant i de tilfælde, hvor myndighedsfunktionen kan bidrage til at legitimere en bestemt handling eller forandring, som beboeren ønsker at skabe.

Vi bygger bro til nogle samarbejdspartnere, som nogle gange kan løse nogle udfordringer, hvor beboeren ligesom har brug for et bagland for at kunne agere, som de gør. Altså, hvor der er noget, vi (som boligsociale) ikke kan gøre, men hvor man finder nogle løsninger i samarbejde med samarbejdspartnerne.

(boligsocial medarbejder)

EKSEMPLER FRA PRAKSIS: TAKTISK BRUG AF MYNDIGHED

Dialog med uddannelsesrådgiver

En kvinde tager kontakt til den boligsociale medarbejder. Hun fortæller, at hun ønsker at modtage danskundervisning, men oplever, at hendes ægtefælle modsætter sig, at hun deltager i undervisningen. Den boligsociale medarbejder vælger, med samtykke fra kvinden, at gå i dialog med en uddannelsesrådgiver, der direkte kan italesætte, at kvinden skal tage danskprøven for ikke at miste sin uddannelseshjælp. Efterfølgende bruger kvinden rådgiverens påbud til, i samtalen med sin ægtefælle, at forhandle sig til muligheden for at fortsætte med danskundervisningen.

Samarbejde med ungdomsuddannelsen

En boligsocial medarbejder bliver kontaktet af en ungdomsuddannelse i området, som oplever, at en af deres elever – en ung kvinde over 18 år – har det svært. Eleven har givet samtykke til, at skolen må inddrage den boligsociale medarbejder, som herefter tager kontakt til kvinden. I samtalen mellem kvinden og den boligsociale medarbejder kommer det frem, at kvindens mor har en kontrollerende adfærd, og at hun bl.a. styrer hendes økonomi. Kvinden, den boligsociale medarbejder og medarbejderen fra ungdomsuddannelsen drøfter, hvordan de i fællesskab kan støtte kvinden i at udvide sine handlemuligheder, uden at det fører til et brud eller en konflikt i familien. Et af de greb, som de tyer til i samarbejdet, er at fortælle kvindens mor, at de i skolen arbejder med et økonomiforløb, hvorfor det er vigtigt, at kvinden har sit MitID, adgang til sin bankkonto osv.

'DIPLOMATISKE REBELLER'

Med afsæt i et antropologisk forskningsprojekt har et nyt mobilspil (under udvikling) fokus på, hvordan unge kvinder kan balancere mellem dansk og afghansk kultur uden at brænde broer til venner og familie. Spillet hedder 'Diplomatic Rebel' og vil vise, hvordan mange af de unge kvinder lever et liv, hvor de hele tiden må navigere mellem forskellige forventninger, og derfor er eksperter i, hvordan man diplomatisk undgår at komme i låste situationer mellem familien på den ene side og et dansk ungdomsliv på den anden:

"I spillet træder vi i afghansk-danske Arianas sted. Hun er 16 år og født i Afghanistan, men bor nu i Danmark og vil gerne til gymnasiefest med sine venner. Det synes hendes mor er en dårlig idé, så hvordan kan Ariana med en blanding af diplomatisk snilde og oprør alligevel komme med til festen uden at brænde broerne til familien eller blive misforstået af vennerne?"

Du kan læse mere om spillet, forskningen bag og dets udviklere her: https://nyheder.ku.dk/alle_nyheder/2023/06/nyt-spil-lader-os-opleve-unge-minoritetskvindens-hverdagsdilemmaer/

FORANDRING Gennem GRUPPEBASEREDE INDSATSER

De boligsociale medarbejdere fremhæver, at de i høj grad er orienteret mod at skabe forandringer 'indefra', gennem gruppebaserede indsatser. Hermed menes, at det ikke er medarbejderne, som i udgangspunktet skal fortælle beboerne, hvordan de skal leve deres liv, eller på hvilke måder de skal opdrage deres børn. De lokale indsatser og aktiviteter skal i stedet tage afsæt i det, som optager beboerne selv og med respekt for det liv, de ønsker. Det er afgørende, at udforskningen og kritikken kommer fra beboerne selv – det er vejen til at skabe bæredygtige aktiviteter og fællesskaber, som beboerne driver, netop fordi de er meningsfulde for dem (se også Lunar, Langkilde & Koch 2021).

At arbejde lokalt med at skabe forandring handler derfor i mange tilfælde om at understøtte, at beboerne får mulighed for at tale med og spejle sig i hinanden – at de får erfaringsudvekslet, delt synspunkter og også drøftet det, der kan være svært eller konfliktfyldt. Det er også her, at eventuelle udbredte narrativer og fællesforståelser blandt beboerne kan blive udfordret, hvis der er behov for det. Det kan være myter om tvangsfjernelser af børn eller misforståelser om, hvad der sker i fritidsklubberne for børn og unge. Flere af de boligsociale medarbejdere understreger, at når de arrangerer temaaftener eller forløb, hvor svære emner er på dagsordenen, så er det afgørende, at beboerne medinddrages på ligeværdig vis, og at arrangementet ikke virker stigmatiserende eller bliver belærende – også selvom det er et arrangement, der har til hensigt at skabe oplysning om eksempelvis rettigheder.

Vi er opmærksomme på, at det ikke er os, der kommer med løsninger. Det er dit valg. Det er dit liv, det handler om, det er ikke vores liv.

(boligsocial medarbejder)

Det, som de boligsociale medarbejdere særligt fremhæver som styrken ved at arbejde med forandring gennem gruppebaserede aktiviteter, er, at den enkelte beboer ikke skal skabe forandringerne alene. Som også beskrevet i afsnittet om kollektiv forandring på side 27 kan de lokale fællesskaber netop danne afsæt for udviklingen af rum, hvor normer og værdier kan komme til fælles forhandling og på sigt medvirke til, at den enkeltes handlemuligheder udvides. Medarbejderne oplever nemlig, at beboerne kan være optaget af, hvad andre i lokalmiljøet tænker om dem, og at den bekymring kan have stor betydning for, hvordan man lever sit familieliv. For nogle familier indebærer det, at de lever på én måde udadtil, mens de praktiserer en anden livsstil indadtil. Derfor er det også lettere, hvis man er flere, der gør noget nyt sammen, så man ikke står alene. Her kan den gruppebaserede indsats være med til at løsne op for det krydspres af forventninger, som nogle familier kan opleve at stå i mellem den danske velfærdsstat på den ene side og det lokale minoritetsmiljø på den anden.

OM FORÆLDRES KRYDSPRES MELLEM STAT OG LOKALMILJØ

Minoritetsdanske familier i udsatte boligområder kan opleve at stå i et krydspres af forventninger fra den danske velfærdsstat på den ene side og det lokale minoritetsmiljø på den anden.

På baggrund af et længerevarende feltarbejde blandt palæstinensiske flygtningefamilier i Gellerupparken beskriver antropolog og seniorforsker ved VIVE Mette-Louise Johansen (2019), hvordan familiernes hverdagsliv er præget af modsatrettede værdier, sociale normer og forståelser af det gode forældreskab. Familierne kan således betragtes som dobbeltmarginaliserede: Uanset hvordan de vælger at handle, medfører det en oplevelse af at 'fejle' og indebærer en risiko for at blive set som 'forkerte' – enten af den danske velfærdsstat eller af det lokale miljø. Johansen fremhæver, hvordan krydspreset medvirker til et vanskeligt forældreskab fyldt med bekymringer og dilemmaer.

EKSEMPLER FRA PRAKSIS: FORANDRING GENNEM GRUPPEBASEREDE INDSATSER

Forældreforløb

I et boligområde har helhedsplanen inviteret en gruppe forældre til et forløb, hvor der er fokus på forskellige aspekter af familieliv og opdragelse. Under forløbet debatterer deltagerne fritidsjob, og her fortæller flere af forældrene, at deres døtre ikke må få et fritidsjob, bl.a. fordi de er bekymrede for, at pigerne i så fald skal være ude om aftenen. Under snakken byder flere af de andre forældre ind med et andet perspektiv. De italesætter, at deres døtre gerne må have et fritidsjob; at de stoler på deres piger, og at de også gerne må komme sent hjem om aftenen, hvis det er, fordi de har været på arbejde. De betoner, at de ikke har noget imod, at andre ser deres døtre ude om aftenen; det er jo bare, fordi de har været på arbejde.

Senere drøfter flere af kvinderne, der har deltaget i forældreforløbet, hvordan de selv har et stort ansvar for ikke at tale negativt om de unge, der er ude om aftenen – at det måske bare er, fordi de har et fritidsjob. De peger på, at de selv kan være med til at ændre fortællingerne i boligområdet og udvide de unge og familiernes handlemuligheder ved i stedet at fremhæve det som noget positivt: at det er sejt, at de unge har et job, at de selv kan betale for deres skolebøger osv.

Kvindemiddag

I et boligområde har helhedsplanen inviteret en gruppe kvinder til et middagsarrangement med en oplægsholder udefra. Oplægget handler om negativ social kontrol, og efterfølgende er der lagt op til diskussion blandt deltagerne. Aftenen er rammesæt som en fælles udforskning: 'Lad os sammen blive klogere på det her emne', og 'hvordan kan vi hjælpe de kvinder, der oplever det her?'. Der bliver lagt vægt på at kommunikere, at aftenen ikke har fokus på at finde fejl i eget liv, og at medarbejderne ikke møder kvinderne med en negativ forventning om, at 'I er udsat for det, I er ofre'.

En del af de ældre kvinder til middagen lægger ud med at sige, at de ikke kender til den slags kontrol – det har de ingen erfaringer med. Flere af de yngre kvinder nuancerer dog det perspektiv og fortæller, at de godt kan nikke genkendende til beskrivelserne. En af deltagerne fortæller om en veninde, der har oplevet den form for kontrol. En anden deler sine egne erfaringer og fortæller, at det netop var derfor, hun valgte at blive skilt fra sin mand.

Under middagen lykkes det at få skabt et rum, hvor der er plads til, at kvinderne kan dele erfaringer og reflektere sammen.

Hvad gør det i en gruppe, at kvinder bliver enige om, at det er det, vi skal, og ser hinandens styrker på tværs af etniciteter og på tværs af religioner og på tværs af sprog? At de får opbygget så stærkt et sammenhold, som også spejler sig udadtil? Det gør, at man ser, at nogen gør noget andet, og at det er acceptabelt.

(boligsocial medarbejder)

EKSEMPEL FRA PRAKSIS: DA ALLE BLEV ENIGE OM, AT BØRNENE SKULLE PÅ LEJRSKOLE

I et boligområde fortæller en gruppe nyankomne kvinder under en fælles drøftelse arrangeret af helhedsplanen, at de ikke vil sende deres børn på lejrskole. De fortæller, at de ikke er trygge ved, at børnene skal sove ude i et fremmed land. De er heller ikke trygge ved, at børnene skal sove piger og drenge sammen.

Under den fælles gruppesnak bliver det tydeligt for de boligsociale medarbejdere, at modviljen ikke har at gøre med lejrskole som sådan. Kvinderne har selv erfaringer med at deltage i skoleudflugter i deres hjemland, piger og drenge sammen. Det, som i stedet er på spil, er, at kvinderne er utrygge ved lejrskolen i en dansk sammenhæng, hvor de føler, at de mangler viden om, hvad lejrskole indebærer. Det er altså kulturmødet snarere end kvindernes "kultur", der står i vejen for, at børnene kan deltage.

De boligsociale medarbejdere oplever, at utrygheden bliver forstærket af, at kvinderne som nyankomne udelukkende kender hinanden og derfor ikke har mange erfaringer at spejle sig i, i en dansk kontekst: Hvis én siger: "Jeg tør i hvert fald ikke at sende mit barn afsted, skal du have dit barn afsted?", så siger den anden: "Nej, hvis du ikke tør, så tør jeg heller ikke."

Under gruppedrøftelsen snakker kvinderne og de boligsociale medarbejdere derfor om, hvad lejrskole er. Medarbejderne fortæller, at udflugten er en del af undervisningen, og de fortæller om, hvad der plejer at ske, når man er afsted på tur, hvilke regler der gælder. Medarbejdernes kendskab til lokalområdet gør også, at de kan informere om selve indretningen af det hus, hvor børnene skal sove.

Alle kvinderne ender med at sende deres børn på lejrskole.

Dér i gruppen var de alle sammen blevet enige om, at selvfølgelig skal vores børn på lejrskole.

(boligsocial medarbejder)

Selvom normalen for dem var, at selvfølgelig er man med på skoleudflugter, fordi det har de selv været (som børn), så bliver det normalen for dem som familiesammenførte kvinder (at børnene ikke skal med).

(boligsocial medarbejder)

UDFORDRE PERSPEKTIVER

At arbejde med at skabe forandring indefra handler i høj grad også om at turde udfordre beboernes perspektiver. En medarbejder beskriver det som at arbejde "på vippen" i den forstand, at hun til tider skal provokere og rykke på beboernes holdninger, men hun skal stadig bevare den gode relation og kunne give dem et kram, når de er færdige.

At udfordre beboernes perspektiver forudsætter, at de boligsociale medarbejdere har en anerkendende og nysgerrig tilgang til samtalen; at de i udgangspunktet ikke møder beboerne med negative forventninger eller stereotyper antagelser. De boligsociale medarbejdere beskriver, at det handler om tydeligt at anerkende over for beboerne, at de møder dem med en forståelse for, at de altid handler i den bedste mening – også når de som forældre begrænser deres børn på måder, som udefra set er et udtryk for negativ social kontrol. Det vil sige, at de handler fornuftigt ud fra egne erfaringer og forståelse af situationen. Det betyder naturligvis ikke, at alle praksisser er lige gode – eller skal accepteres – men forudsætningen for overhovedet at skabe rum for en tillidsfuld dialog, hvor synspunkter kan blive udfordret, og hvor man kan finde pragmatiske løsninger, er, at beboerne bliver mødt anerkendende og med respekt for de værdier og normer, der er betydningsfulde for dem.

Det, der er allervigtigst at have øje for, det er, at der er ikke nogen, der gør det i ond mening. De gør det, fordi det er den sande åbenbaring for dem, det er sandheden for dem. (Vi kan) udfordre den sandhed og sige, at der måske er et andet perspektiv på det. (Spørge): Hvordan kan vi gøre det her anderledes, uden at det begynder at træde hen over dine grundværdier?

(boligsocial medarbejder)

OM MODSTAND MOD HOLDNINGSBEARBEJDEDE INDSATSER

En undersøgelse af tre indsatser over for negativ social kontrol og radikaliseret foretaget af VIVE viser, at indsatser, der søger at skabe forandring i forhold til kerneværdier, kan føre til modstand blandt deltagerne, fordi de oplever, at deres holdninger udstilles som forkerte. Hvis deltagerne ikke tilslutter sig den problemforståelse, som indsatsen tager afsæt i, eller ikke oplever, at den er retvisende, kan det føre til modstand frem for forandringer. Her spiller formidlerne en meget stor rolle (Liversage & Mehlsen 2021; se også Liversage 2024).

De boligsociale medarbejdere fortæller, at det handler om at stille de rigtige spørgsmål til beboerne og få dem til at reflektere over, hvorfor de mon gør, som de gør. Herunder også i fællesskab at udforske, om der kunne være andre måder at agere på, som ikke begrænser eller overskrider den enkeltes rettigheder, men som samtidig heller ikke er i konflikt med de grundværdier, som betyder noget for dem.

Fx:

- Hvordan tænker du selv, at den gode løsning er?
- Ønsker I at leve med de begrænsninger? Hvilken betydning ville det få, hvis I sagde, at det vil vi ikke være med til?
- Hvorfor gør du det? Hvad tænker du om det? Hvorfor må han ikke det?
- Du siger, du elsker din datter. Men vil du elske hende mindre, hvis hun havde et arbejde?
- Har du nogensinde spurgt din hustru, hvordan hun oplevede det? Om hun også syntes, at det var omsorgsfuldt, det du gjorde?

EKSEMPLER FRA PRAKSIS: UDFORDRE PERSPEKTIVER

Tag afsæt i det positive

I et boligområde arbejder de boligsociale medarbejdere med Bydelsmødre. Den boligsociale medarbejder fremhæver, at de i undervisningen af Bydelsmødrene har fokus på at udfordre kvindernes perspektiver ved at tage afsæt i det positive. Et eksempel herpå er under en diskussion af, 'hvorfor er mor vigtig?'. Her definerer kvinder selv, hvorfor mor er vigtig i deres perspektiv, og hvad hendes rolle i familien er. Det bliver afsættet for at diskutere, hvornår mor kontrollerer for meget:

"Og de siger selv, hun er opdrageren. Hun er den, der kontrollerer alt. Hun er den, der kontrollerer, at skoletasken er i orden. Hun er den, der kontrollerer, at børnene har rensset ører. Hun er også den, der kontrollerer, at de har opført sig ordentligt i skolen. De italesætter det selv. Og det er jo der, hvor vi så italesætter det i sammenhæng med negativ social kontrol, fordi hvornår kontrollerer mor så for meget? Og hvornår bliver det mistrivsel? Og (vi siger, at) mor vil jo kun sine børn det bedste, og så er det nemmere at rumme og sluge og tage imod og sige: 'Wow, det er da rigtigt, og det skal vi da være opmærksomme på, når vi taler med andre mødre.'" (Boligsocial medarbejder)

(Bydelsmødre er en indsats under Fonden for Socialt Ansvar, hvor minoritetsdanske kvinder støtter isolerede og udsatte kvinder i deres lokalområde. Du kan læse mere om Bydelsmødrene, herunder også to portrætartikler med fokus på forældreperspektivet på social kontrol, her: <https://bydelsmor.dk/Om-os/Om-Bydelsmoedrene>).

Rigtig mange forældre blev vrede

Følgende eksempel handler om, hvor svært det kan være at udfordre perspektiver, og hvor vigtigt det er at forstå og inddrage den livssituation, som beboerne står i, når man gør det.

I et boligområde har man inviteret til et oplæg om børns rettigheder. Efterfølgende oplever den boligsociale medarbejder, at forældrene er vrede og har mistet tilliden til hende. De holder bl.a. op med at komme til arrangementer og aftaler arrangeret af helhedsplanen. Først efter længere tid formår hun at genopbygge den gode relation. Beboerne fortæller, at de med oplægget følte, at hun opfordrede børnene til at stille urimelige krav og gå imod familiens værdier.

Tidligere studier har beskrevet, hvordan nogle minoritetsdanske forældre oplever, at forælderrollen er blevet vanskeligere; at deres marginale position i samfundet har ført til en slags omvendning af autoritetsforholdet imellem forældre og børn (Liversage 2018, 2024). Var det mon den erfaring, der fik indflydelse på, hvordan forældrene hørte og forstod oplægget?

OM ET BEKYMRET FORÆLDRESKAB

Når minoritetsdanske forældre oplever at stå i et krydspres mellem stat og lokalmiljø, eller oplever at være udsat for ekstra bevågenhed eller mistænkeliggørelse, kan det føre til et bekymret forældreskab og en følelse af, at de skal gøre det dobbelt så godt. Tidligere studier har beskrevet, hvordan nogle forældre bader deres børn ekstra meget for at sikre, at ingen kan udsætte noget på familiens hygiejne, eller at de gør alt for at give et godt indtryk i daginstitutionen (se Liversage & Søndebro 2022).

I nærværende undersøgelse fortæller de boligsociale medarbejdere ikke udelukkende om forældre, der begrænser deres børn, men også om forældre, der er bange for at sætte grænser i forhold til sengetider, lommepege, køb af tøj eller komme-hjem-tider, fordi de er bekymrede for, om deres måde at opdrage på kan blive misforstået og anset som forkert af enten daginstitutionen eller skolen. Forældrene kan altså føle, at deres autoritet er blevet undergravet (Liversage 2018).

FOREBYGGENDE OG HOLDNINGSBEARBEJDENDE INDSATSER

Det er vanskeligt at dokumentere virkningen af forebyggende indsatser i forhold til den senere forekomst af negativ social kontrol. Dog har tidligere studier peget på, at forældre kurser, dialoggrupper eller informationsindsatser kan medvirke til at ændre opdragelsespraksisser, give forældre vigtig viden om samfundet og herigennem bidrage til en oplevelse af et mere harmonisk familieliv.

I forhold til at arbejde med holdningsændrende indsatser er det en væsentlig pointe, at holdningsændringer ikke altid fører til adfærdændringer, ligesom der kan være årsager til negativ social kontrol, som ikke nødvendigvis hænger sammen med den enkelte udøvers egne holdninger (Følner & Hendriksen 2023).

Her kan du læse mere om en lang række forebyggende indsatser i arbejdet med negativ social kontrol: Liversage, A. (2018): *Metoder i arbejdet med æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

EN NUANCERET FORSTÅELSE AF OFFER OG UDØVER

Størstedelen af de konkrete situationer med negativ social kontrol, som vi har fået kendskab til i nærværende undersøgelse, omhandler piger og kvinder, der er udsat for pres og kontrol. Det forhold afspejler det, som flere eksperter har fremhævet; at der er behov for et øget fokus også på drenge og mænd – at det indtil nu har været en blind vinkel i arbejdet (Schmidt 2022).

De boligsociale medarbejdere har dog, ulig mange andre af velfærdssamfundets aktører, som ofte arbejder med det enkelte individ, netop mulighed for at arbejde med alle kontrollens parter, og de fremhæver selv behovet for også at have fokus på drenge og mænd. Ikke kun som udøvere af negativ social kontrol, men også som ofre – eksempelvis i forhold til at føle sig presset til at indgå ægteskab. Det samme gør sig gældende for kvinderne, der ikke udelukkende skal forstås som ofre, men også som udøvere af kontrol. Det er en central pointe i situationer med negativ social kontrol, at man som individ kan være både offer og udøver på samme tid – og også være del af et lokalmiljø eller netværk, som kan medvirke til at understøtte kontrollen (Lunar et al. 2023).

Alene ved at være orienteret mod de sociale dynamikker i boligområdet og arbejde med lokale fællesskaber og foreninger adresserer de boligsociale medarbejdere negativ social kontrol som et socialt fænomen. Her handler det i mindre grad om at udpege et offer og en udøver ud fra en forsimplet enten-eller forståelse, men snarere om at se på en mangfoldighed af bevæggrunde og på, hvad der sker internt i familien såvel som mellem familier i boligområdet. Som en boligsocial medarbejder udtrykker det, så handler det i mange tilfælde om at afhjælpe en problemstilling omkring en beboer eller familie snarere end at arbejde ud fra en simpel skelnen mellem offer og udøver.

Fordi de boligsociale medarbejdere ofte har et nært kendskab til mange af beboerne, herunder hele familier, har de gode forudsætninger for at arbejde med flere familiemedlemmer på samme tid. Det kan betyde, at når en ung kvinde henvender sig og fortæller, at hun oplever, at hendes mor

begrænser hende i at leve det liv, hun gerne vil, så har den boligsociale medarbejder mulighed for også at gå i dialog med mor, netop fordi de allerede har en tillidsfuld relation, og hun ser hende i en række andre sammenhænge i boligområdet. I en anden situation, hvor en kvinde har taget kontakt til den boligsociale medarbejder om sin mands kontrollerende adfærd, går medarbejderen i dialog med manden. Fra medarbejdernes perspektiv er der et stort potentiale i at gå i dialog med den eller de personer, der udøver kontrollen, og rådgive og støtte dem i at handle på andre måder.

Casen på side 40 er et eksempel på, hvordan en boligsocial medarbejder tager dialogen med en mand, hvis hustru er taget på krisecenter. Casen illustrerer samtidig, hvordan hun arbejder med at udfordre hans perspektiver og forståelse af ægteskabet.

Der er jo også nogle udøvere, som er lige så meget ofre. Vi har også nogle mænd, og vi kan jo ikke bare sige: "Vi redder kvinderne, og så går det godt." Nej, fordi vi har også nogle mænd, der sidder tilbage og forstår ikke, hvad det er for et spil: "Hvad betyder det her, hvad er det egentlig, jeg har gjort?" Og hvordan skal de så ændre sig? Hvordan skal de se en ændring i måden, de lever deres liv på? Fordi de skal jo have samvær med deres børn, og mange af de her kvinder de vender jo tilbage til manden igen. Og det er jo et familieliv, der skal fortsætte, fordi de har de her børn sammen.

(boligsocial medarbejder)

EKSEMPEL FRA PRAKSIS: MISFORSTÅET OMSORG

En boligsocial medarbejder fortæller om en situation, hvor en kvinde i boligområdet er taget på krisecenter sammen med sine børn. Efterfølgende tager kvindens mand kontakt til medarbejderen. Han fortæller, at han ikke forstår, hvad der er sket, og hvorfor hans hustru er rejst.

Manden fortæller, at han har gjort alt for at være en god ægtemand for sin hustru: Han har altid kørt hende derhen, hvor hun skulle hen. Han har kørt hende til og fra praktik og ud for at handle. Han har afleveret og hentet børn. Han fortæller, at han har knoklet for, at hans hustru ikke skulle belastes unødigt, og han har sørget for, at hun netop ikke behøvede at gå på arbejde.

Den boligsociale medarbejder udfordrer mandens oplevelse af situationen: "Har du nogensinde spurgt hende, hvordan hun har det? Måske følte hun ikke, at hun havde et frirum til at gøre noget selv som selvstændig kvinde?"

Manden siger, at han er bange for, at hans hustru har glemt sine værdier og traditioner; at hun nu tror, at hun skal leve sit liv frisindet som danske kvinder og gøre, hvad hun har lyst til.

Den boligsociale medarbejder forklarer, at det er det liv, hans hustru ser omkring sig, og at det åbenbart er det liv, hun godt kan lide og gerne vil leve. Hun fortæller ham, at det har hun ret til, hvis det er det, hun selv ønsker.

Den boligsociale medarbejder henviser manden til yderligere rådgivning på et mandecenter. Det gør hun ud fra den forståelse, at det er en central del af arbejdet ikke kun at have fokus på kvinderne som ofre, men også at arbejde med de mænd, som udøver en form for misforstået omsorg, og som har brug for støtte til at få en anden forståelse.

OMSÆTTE VIDEN I PRAKSIS

De boligsociale medarbejdere peger på, at mange af de problemstillinger de arbejder med i relation til negativ social kontrol, udspringer af beboernes manglende viden om rettigheder, lejrskole, fritidsklubber, ungdomsliv osv. Den manglende viden kan medvirke til, at man som forælder begrænser sine børn i fx at deltage i en række aktiviteter og tage "alderssvarende" valg for sit eget liv, fordi man er utryg ved, hvad det indebærer (se også Liversage 2018). Derfor er det også noget, man har fokus på i det boligsociale arbejde, hvor viden bliver formidlet gennem bl.a. temaftener og forløb, ofte også med oplægsholdere udefra i form af socialrådgivere, politi m.fl. At oplysning er afgørende for at forebygge negativ social kontrol, er en pointe, som også bliver fremhævet af en række eksperter på området. Her peges der særligt på viden om vold, magt, køn, ligestilling og rettigheder som noget, der skal udbredes blandt især de grupper, der er mest udsat for negativ social kontrol (Mealor 2023).

Hos flere af de boligsociale medarbejdere i nærværende undersøgelse er det dog en pointe, at informationsindsatser i sig selv ikke altid er nok. Medarbejderne ser derfor en stor opgave i også at understøtte beboerne i at omsætte viden i praksis. Helt basalt kan det handle om ikke alene at informere beboerne om fx fritidsklub eller studieliv, men også at lade beboerne få et konkret indblik i, hvad det vil sige i praksis. En boligsocial medarbejder fortæller således om, hvordan hun har taget en gruppe kvinder med hen i den lokale fritidsklub efter lukketid. Her fik kvinderne mulighed for at se stedet, læse de regler, der hang på væggene og herigennem få et meget konkret indtryk af stedets værdier. En anden dag tog hun en gruppe forældre med rundt til cafeerne, så de kunne se for sig selv, hvordan de unge sad med deres laptops, og at der intet unormalt eller foruroligende er i, at gymnasieelever mødes ude i byen, på tværs af køn, for at lave lektier.

Der, hvor medarbejderne særligt fremhæver behovet for at støtte beboerne i at omsætte viden i praksis, er, når det drejer sig om situationer, hvor det kan være svært at gennemskue konsekvenserne af ens handlinger. En ting er at være oplyst om og kende sine rettigheder, men hvad

betyder det i praksis, hvis man eksempelvis som familiesammenført kvinde vælger at forlade sin mand? Her er der behov for, at de boligsociale medarbejdere har kendskab til kvindens hele livssituation og kan være med til at anskueliggøre forskellige scenarier, så hun kan handle på et oplyst grundlag. Som en boligsocial medarbejder udtrykker det, så er arbejdet dog forbundet med en række dilemmaer, og hun stiller sig selv det spørgsmål, om hun med sin rådgivning er med til at optrappe eller nedtrappe en eventuel konflikt? Hvis en ung flytter væk hjemmefra, men bliver sendt hjem til familien igen af myndighederne, hvad sker der så? Hvis en kvinde lader sig skille fra sin mand, risikerer hun så at miste sit opholdsgrundlag? Og i så fald, hvilke forhold møder hun i hjemlandet? I arbejdet med at omsætte viden i praksis er de boligsociale medarbejdere i høj grad orienteret mod at finde pragmatiske løsninger, der tager beboerens hele livssituation i betragtning. Men det er en svær og dilemmafyldt opgave.

Der er en sandsynlighed for at blive udvist. Det er så dilemmafyldt. Vi kan ikke bare opfordre til, at folk forlader social kontrol. Det er samfundet, der svigter en målgruppe. Så hvis man vil bryde med det, må man også se, at der er en målgruppe, der også er økonomisk afhængig.

(boligsocial medarbejder)

OM SKILSMISSE OG OPHOLDSGRUNDLAG

Forskning viser, at indvandrer- og flygtningekvinder, der risikerer udvisning i tilfælde af skilsmisse, ofte vælger at blive i ægteskaber præget af fysisk og psykisk vold (Liversage 2023).

I bogen 'Paradigmeskiftets konsekvenser: Flygtninge, stat og civilsamfund' beskriver professor Anika Liversage (2023) de udfordringer, der kan være forbundet med at blive skilt som familiesammenført syrisk kvinde i Danmark – og de dilemmaer, lovgivningen på området indebærer for de medarbejdere, der møder kvinderne i praksis og skal rådgive dem.

For familiesammenførte kvinder gælder det, at deres ophold er knyttet til mandens opholdsstatus og dermed også til parrets ægteskab. Det betyder, at hvis en familiesammenført flygtningekvinde ønsker skilsmisse, må hun selv søge om asyl. Ofte vil det resultere i et mere usikkert opholdsgrundlag. Får kvinden ikke opholdstilladelse efter skilsmissen i Danmark, eller bliver opholdsgrundlaget inddraget på et senere tidspunkt, vil hun nu stå i den situation, at hun skal vende tilbage til fx Syrien som fraskilt kvinde. En kvindes status som fraskilt i Syrien kan sætte hende i en udsat position, ikke kun økonomisk, men også fordi hun kan blive betragtet som én, der har brudt normerne for, hvad der anses som god kvindelig adfærd. Derudover kan der være juridiske udfordringer forbundet med, at hendes danske skilsmisse ikke anerkendes af de syriske myndigheder.

Institut for Menneskerettigheder fremhæver i en undersøgelse af de barrierer, som voldsudsatte kvinder med afledt opholdsgrundlag møder i kontakten med udlændingemyndighederne, at flere fagfolk oplever, at myndighederne i deres afgørelser alene forholder sig til volden i Danmark. De tager altså ikke i tilstrækkelig grad højde for situationen i kvindens hjemland. Herunder om hun er i fare for at blive udstødt eller forfulgt af egen familie eller andre (Slot et al. 2023).

For frontmedarbejdere kan det følgelig være svært at vide, hvordan man skal rådgive kvinderne: "For bør man hjælpe kvinderne ud af et ægteskab, hvis de senere betaler en høj pris ved at vende tilbage til Syrien som fraskilte? Alternativet – at råde kvinderne til at forblive i voldelige eller blot meget dysfunktionelle ægteskaber – er dog heller ikke nogen god løsning (...)" (Liversage 2023: 121).

RELATIONS- OG NÆRHEDSARBEJDE

I det boligsociale arbejde med negativ social kontrol oplever medarbejderne, at en tillidsfuld relation til beboerne er en forudsætning for at lykkes. I de situationer, hvor de kun ser beboeren en eller to gange, er det vanskeligt at få indsigt i, hvad der kan være på spil.

Medarbejderne beskriver, hvordan det netop er det tætte kendskab til beboerne over tid, som gør, at de er villige til at åbne op om private udfordringer og også deltager i helhedsplanens aktiviteter og arrangementer. Størstedelen af de boligsociale medarbejdere oplever derfor også, at selv om de udfordrer beboernes synspunkter og perspektiver på en række områder såsom familieliv, opdragelse, rettigheder osv., så oplever de sjældent modstand, sådan som det ellers kan være tilfældet, når andre kommer "udefra" og vil noget med dem. Medarbejdernes oplevelser er således i overensstemmelse med det, som også tidligere studier af negativ social kontrol har fremhævet: at indsatser mod negativ social kontrol vil kunne opnå de største virkninger, hvis de er baseret på aktører, der i forvejen har opbygget tætte og tillidsbaserede relationer til målgruppen (Følner & Hendriksen 2023).

Den tillidsfulde relation bliver ofte fremhævet som central for det boligsociale arbejde, uanset indsatsområde. Men hvad er særligt for relationsarbejdet, når det kommer til at adressere problemstillinger relateret til negativ social kontrol? Og hvilke opmærksomheder peger de boligsociale medarbejdere på?

STÅ TIL RÅDIGHED

Flere af medarbejderne betoner, at de prioriterer at stå til rådighed for beboerne og hjælpe med en bred række lavpraktiske opgaver. Det gør de ud fra den betragtning, at det tager tid at opbygge den relation, som gør, at beboerne har tillid til dem og vil fortælle om det, der sker i deres liv. Det handler altså om først at møde beboerne i gården, på vaskeuret, på kontoret, hjemme i lejligheden, på legepladsen, til individuel rådgivning osv. for dernæst at kunne arbejde med det, der kan være privat og sårbart.

Det betyder også, at de boligsociale medarbejdere i flere

tilfælde arbejder på måder, der kan beskrives som 'overskridende' i den forstand, at de til tider står til rådighed uden for normal arbejdstid eller mødes med beboere uden for boligområdet. Netop i de mere alvorlige sager relateret til negativ social kontrol kan der være behov for at mødes med beboeren andre steder, der føles trygge – eventuelt i barnets daginstitution eller på en café.

BRUGE SIG SELV

Herudover bruger en stor del af de boligsociale medarbejdere sig selv i arbejdet. At bruge sig selv handler om, at de tager afsæt i og også deler ud af personlige erfaringer. Det gør sig særligt gældende for de medarbejdere, der selv har minoritetsdansk baggrund og har et vist erfaringsgrundlag til fælles med beboerne. At medarbejderne således inviterer beboerne ind i deres eget liv, synes at spejle det, som forsker Helle Rabøl Hansen har kaldt for 'nærhedsarbejde' (Hansen 2023). Nærhedsarbejde er en udvidelse af det almene relationsarbejde, netop fordi det involverer at 'give noget af sig selv'.

Når de boligsociale medarbejdere giver noget af sig selv i arbejdet med problemstillinger relateret til negativ social kontrol, deler de fx erfaringer fra deres eget ægteskab og familieliv. Det kan handle om uenigheder, fordelingen af pligter, relationen til svigerfamilien eller de udfordringer og bekymringer, de selv oplever som forældre. Andre gange handler det om erfaringer med at vokse op som minoritet i et krydspres af forskellige forventninger til, hvordan man lever et ungdomsliv. Medarbejderne forklarer, at de således bliver genkendelige for beboerne. Og de fortæller, at det kan opleves mere legitimt at udfordre beboernes synspunkter og perspektiver på en række områder eller at blive accepteret i rollen som en slags kulturoversættere, netop fordi de i udgangspunktet bliver mødt af beboerne som 'en, der forstår os'.

Jeg fortæller også om mig selv, at da jeg var barn, der måtte min bror mere end mig, og der løj jeg for mine forældre. Det startede med, at jeg gerne ville være sammen med mine venner efter skole, have den time alene. Jeg siger til forældrene: "Jeres børn lyver, det gjorde jeg også selv." Jeg bruger mig selv som eksempel.

(boligsocial medarbejder)

VÆR OPMÆRKSOM PÅ AT ...

Når de boligsociale medarbejdere selv har minoritetsbaggrund, kan det, som beskrevet ovenover, være en ressource i arbejdet med negativ social kontrol. Men medarbejderne fortæller samtidig, at det ikke er uden udfordringer.

Genkendeligheden mellem medarbejder og beboer kan betyde, at det er svært som medarbejder at adskille det professionelle og det personlige. Det kan altså være svært at undgå, at beboeren oplever relationen og nærheden som et venskab, hvor der kan være en forventning om en indforstået samhørighed og en umiddelbar og tavs forståelse af, hvad der er på spil, netop fordi man måske deler sprog og etnicitet. Forventningen om, at medarbejderen og beboeren er genkendelige for hinanden, kan føre til, at der ikke bliver spurgt ordentligt ind, og at medarbejderens forståelse af beboerens handlinger derfor kommer til at basere sig på forudindtagede forståelser snarere end en reel indsigt i den konkrete situation. Samtidig kan genkendeligheden gøre det dilemmafyldt som professionel at handle i situationen, og man kan måske frygte at miste den gode relation.

Modsat kan det også betyde, at beboerne netop distance-rer sig fra medarbejderen, fordi de oplever, at hun eller han er ude på at ville belære 'sine egne', eller fordi de antager, at medarbejderen er del af et lokalt miljø, der sladrer.

Nogle borgere ser måske mig som en del af det miljø, så de er bange for, at jeg også sladrer. Så det skal man passe på.

(boligsocial medarbejder)

Det har den ulempe, at jeg også får mange indsigter og ting at vide. For så bliver jeg en del af deres 'vi'. Fordi jeg bliver deres ven. Og det kan være svært som professionel.

(boligsocial medarbejder)

OM RELATIONEL VELFÆRD

Der er i stigende grad fokus på, at relationer har stor betydning for socialt arbejde, og flere indsatser tager i dag afsæt i den tilgang, der betegnes 'relationel velfærd'. Her anses tillidsfulde relationer mellem den professionelle og borgeren som afgørende for at skabe positive forandringer for mennesker i udsatte positioner. I bogen 'Man møder et menneske – fra bureaukrati til relationel velfærd' beskriver Helle Øbo, at udgangspunktet for relationel velfærd både er:

"(...) et menneskesyn, hvor mennesker kan og vil engagere sig i deres eget liv, hvis de bliver mødt som et menneske, og en antagelse om, at man skal forstå mennesker i en kontekst. Det kræver i praksis, at man giver medarbejdere frihed til at opbygge autentiske relationer med de mennesker, de skal hjælpe" (Øbo 2023: 86-87).

Relationel velfærd i praksis handler om, at den støtte, man giver som professionel, altid tager udgangspunkt i det enkelte menneske og hans eller hendes konkrete livssituation. Det betyder også, at man ikke kan have en plan for borgeren på forhånd. To grundforudsætninger skal være til stede, hvis den enkelte reelt skal være involveret i at forandre sin livssituation (Øbo 2023): 1) At mennesker selv er med til at identificere deres vigtigste udfordringer. 2) At mennesker selv er med til at identificere løsningerne.

Vi er blevet ringet op af skolen, som siger: "Vi ved ikke, hvordan vi får hende med på lejrskole, og vi har prøvet at italesætte det over for forældrene, kan I prøve at tale med dem?" Og så ringer vi til forældrene, og så går der ti minutter, og så ringer læreren tilbage og siger: "Jaaa, hun måtte komme med, og pigen er helt vildt glad. Hvad gjorde du?" Jeg fortalte bare, hvad lejrskole var, hvorfor det var vigtigt, at hun kom med. Og det kan måske have en betydning, hvis jeg (som selv har minoritetsbaggrund) accepterer lejrskole, så kan forældrene også acceptere lejrskole, fordi det er noget med etnicitet, og hvad er acceptabelt, og hvad er ikke acceptabelt. Så der er nogle ting, som vi nogle gange kan, som skolerne eller andre samarbejdspartnere har svært ved at rykke med.

(boligsocial medarbejder)

DET BOLIGSOCIALE BIDRAG TIL UDVIKLINGEN AF BEREDSKABSPLANER FOR NEGATIV SOCIAL KONTROL

Med Barnets Lov (2024) er det blevet lovpligtigt, at alle kommuner har en beredskabsplan og en strategi for, hvordan man forebygger, opsporer og håndterer sager om negativ social kontrol på børne- og ungeområdet. Samtidig vælger flere kommuner at lave beredskabsplaner, der også dækker voksenområdet. Det skal bidrage til, at kommunale medarbejdere og samarbejdspartnere ved, hvordan de skal handle, hvis de er bekymrede for eller har kendskab til sager om negativ social kontrol.

Flere kommuner inddrager de boligsociale helhedsplaner i arbejdet med beredskabsplanerne, i nogle tilfælde i tværfaglige arbejdsgrupper. Her oplever de boligsociale medarbejdere, at de særligt kan bidrage med et fokus på kompleksiteten i arbejdet med negativ social kontrol.

KOMPLEKSITET OG LOKALKENDSKAB

I nærværende undersøgelse fortæller flere boligsociale medarbejdere, at de oplever, at de kommunale parter gerne vil have en facitliste eller entydige anvisninger til, hvordan man skal gå til arbejdet med negativ social kontrol. Det handler måske også om, at de kommunale medarbejdere i højere grad end de boligsociale ofte arbejder inden for faste organisatoriske rammer og ikke på samme måde har mulighed for at arbejde helhedsorienteret og med en stor grad af metodefleksibilitet. I forhold til indgribende og akutte sager med negativ social kontrol, hvor der er en faglig bekymring for en borgers sikkerhed, er det naturlig-

vis væsentligt med specifikke retningslinjer for, hvordan man som medarbejder skal handle. Men i det brede arbejde med problemstillinger, der kan være relateret til negativ social kontrol, er der – set fra de boligsociale medarbejders helhedsorienterede perspektiv – i højere grad behov for at bevæge sig væk fra at tænke i absolutte handleanvisninger. Ellers kan der være en risiko for at misforstå borgerens situation, drage forhastede konklusioner og bidrage til eskalering af en konflikt. Således peger de boligsociale medarbejdere på, at arbejdet med negativ social kontrol skal tage afsæt i en udforskning af borgers konkrete livssituation og have fokus på, hvilke lokale aktører det kan være relevant at inddrage og samarbejde med i den specifikke sag.

Blandt de kommunale og boligsociale medarbejdere er der bred enighed om, at arbejdet med negativ social kontrol styrkes ved at inddrage fagpersoner med specialiseret viden om problemstillingen. Men de boligsociale medarbejdere fremhæver også, at hvis de kommunale beredskabsplaner skal blive så virksomme som muligt, så kræver det, at den eksisterende faglige ekspertise om negativ social kontrol bliver underbygget med lokalt kendskab. Her kan de boligsociale medarbejdere bidrage med et indblik i, hvad der rører sig i lokalmiljøet, ligesom de ofte også har et indgående kendskab til, hvordan aktørlandskabet ser ud lokalt, og hvem det kan være relevant at tage kontakt til i den specifikke sag.

Der er nogle *shortcuts* ved, at man har et lokalt kendskab. Hvad er det egentlig, der rører sig blandt borgerne herude? Vi ved, der er noget her, I skal være opmærksomme på. Det ved en sikkerhedskonsulent ikke. Det ved de ikke i RED Rådgivning. Selvfølgelig er der også god viden der, og der er rigtig god faglig viden, men der er også behov for at bygge det op med et lokalt kendskab. Og det er jo det, jeg håber, at man kan med de her beredskabsplaner. Ellers giver det ingen mening. Og det er vi jo eksperter i, i helhedsplanerne. Vi ved jo lige præcis, hvem der ved noget i lokalområdet. Hvad er det for en betjent, der ved noget om ...? Hvad er det for en skolelærer, der har 6.a på den og den skole? Vi ved, hvilken sundhedsplejerske der kører rundt i boligområdet. Det er afgørende, tænker jeg, hvis man skal lykkes.

(boligsocial medarbejder)

I kortlægningen 'Boligsocialt blik for negativ social kontrol – En kortlægning af helhedsplaners fokus på negativ social kontrol i udsatte boligområder' finder du en oversigt over helhedsplanernes samarbejdspartnere om negativ social kontrol (offentlige- og civilsamfundsaktører) baseret på en gennemlæsning af helhedsplansdokumenter for alle aktuelle helhedsplaner (Lunar & Wilbour 2023). Her fremgår det også, at flere helhedsplaner har indgået aftaler med deres respektive kommuner om at understøtte arbejdet med beredskabsplaner for negativ social kontrol.

BEHOV FOR ORGANISATORISK GENNEMSIGTIGHED – HVEM KONTAKTER MAN?

Flere kommunale og boligsociale medarbejdere efterspørger at have en central indgang i form af en slags ressourceperson, man kan tage kontakt til, sparre med og spørge til råds; en ressourceperson, som har forståelse for, hvad det indebærer at arbejde med negativ social kontrol, og som har kendskab til, hvem der er den nærmeste professionelle i den enkelte situation, fx den lokale skole, sundhedspleje eller gadeplansteam. I det kommunale system kan det være svært for medarbejderne at vide, hvem de skal kontakte, og de kan opleve at stå i situationer, hvor de har behov for sparring eller har kendskab til sager med negativ social kontrol, som vedrører andre målgrupper end deres egen, uden at vide, hvem de skal kontakte eller overdrage sagen til.

SÅDAN HAR VI GJORT

Rapporten bygger på et eksplorativt litteraturstudie samt workshops og kvalitative interviews med udvalgte boligsociale og kommunale medarbejdere. I dette afsnit kan du læse om rapportens metodiske grundlag.

KORTLÆGNING

Undersøgelsen har taget afsæt i en kortlægning af, på hvilke måder de nuværende 50 boligsociale helhedsplaner støttet af Landsbyggefonden adresserer negativ social kontrol i de strategiske samarbejdsaftaler såvel som delaftaler på de specifikke indsatsområder. Her har vi fundet, at 32 ud af 50 helhedsplaner eksplicit skriver om enten 'negativ social kontrol', 'social kontrol' eller 'socialt pres'. Kortlægningen giver et øjebliksbillede af, hvordan planerne anskuer og adresserer negativ social kontrol på det tidspunkt, de er udformet, men viser ikke nødvendigvis, hvordan arbejdet har udspillet sig i praksis. De giver dog et indblik i, at negativ social kontrol er en problemstilling, som størstedelen af helhedsplanerne har en særskilt opmærksomhed på.

Du kan læse hele kortlægningen 'Boligsocialt blik for negativ social kontrol – En kortlægning af helhedsplaners fokus på negativ social kontrol i udsatte boligområder' (Lunar & Wilbour 2023) her: <https://cfbu.dk/udgivelser/boligsocialt-blik-for-negativ-social-kontrol/>

WORKSHOPS

På baggrund af kortlægningen har vi foretaget en rundringning til de helhedsplaner, der eksplicit adresser negativ social kontrol. Det har vi gjort for at høre, hvordan arbejdet med problemstillingen har udspillet sig lokalt, i boligområderne. Ud fra de samtaler har vi udvalgt ni helhedsplaner på tværs af landet, som har tilkendegivet, at de har et vist kendskab og erfaringsgrundlag at dele ud af. De helhedsplaner har vi inviteret til at deltage i en workshop.

I løbet af efteråret 2023 har vi afholdt to workshops med tilsammen 17 boligsociale medarbejdere fra Esbjerg, Svendborg, Holstebro, Fredericia, Helsingør, Nørrebro og Brønshøj-Husum. Herudover har vi afholdt én workshop med 20 boligsociale og kommunale medarbejdere fra

henholdsvis Gadehavegård, Charlott kvarteret og Høje Taastrup Kommune.

Workshopperne har haft til formål at få et bredt og praksisnært indblik i, hvordan medarbejderne arbejder med negativ social kontrol. Følgende overordnede spørgsmål har guidet vores workshops:

- Hvilke udfordringer oplever I, i arbejdet med negativ social kontrol i boligområdet?
- Hvornår oplever I, at I lykkes? Hvilke tilgange oplever I er særligt anvendelige?
- Hvordan arbejder I med grupper og netværk i forhold til problemstillingen?

KVALITATIVE INTERVIEWS

Vi har interviewet tre boligsociale medarbejdere fra to forskellige helhedsplaner i henholdsvis Jylland og Sjælland om deres arbejde med negativ social kontrol. Forinden havde alle tre medarbejdere deltaget i en workshop. Medarbejderne blev udvalgt til det opfølgende interview, fordi de har stor praksiserfaring med problemstillingen.

Interviewene har haft til hensigt at få en dybere og mere udfoldet beskrivelse af de erfaringer, vi har hørt om på tværs af de tre workshops. Herunder også at bidrage med konkrete eksempler fra praksis på centrale udfordringer og tilgange i det boligsociale arbejde.

Interviewene er forgået virtuelt over Teams og har haft en varighed af to timer. De er blevet optaget som lydfil og er efterfølgende blevet transskriberet. De interviewede medarbejdere såvel som de helhedsplaner, de kommer fra, er anonymiserede i rapporten.

LITTERATURAFDÆKNING

Som en del af undersøgelsen har vi foretaget en eksplorativ litteraturafdækning med fokus på negativ social kontrol og udsatte boligområder. Her har vi gennemgået forskningslitteratur såvel som grå litteratur på feltet. Fordi negativ social kontrol er et komplekst emne, der relaterer sig til en række sociale problemstillinger, har vi i litteratursøgningen

valgt også at kigge på emner som forældreskab, marginalisering, diskrimination m.fl.

KVALIFICERING

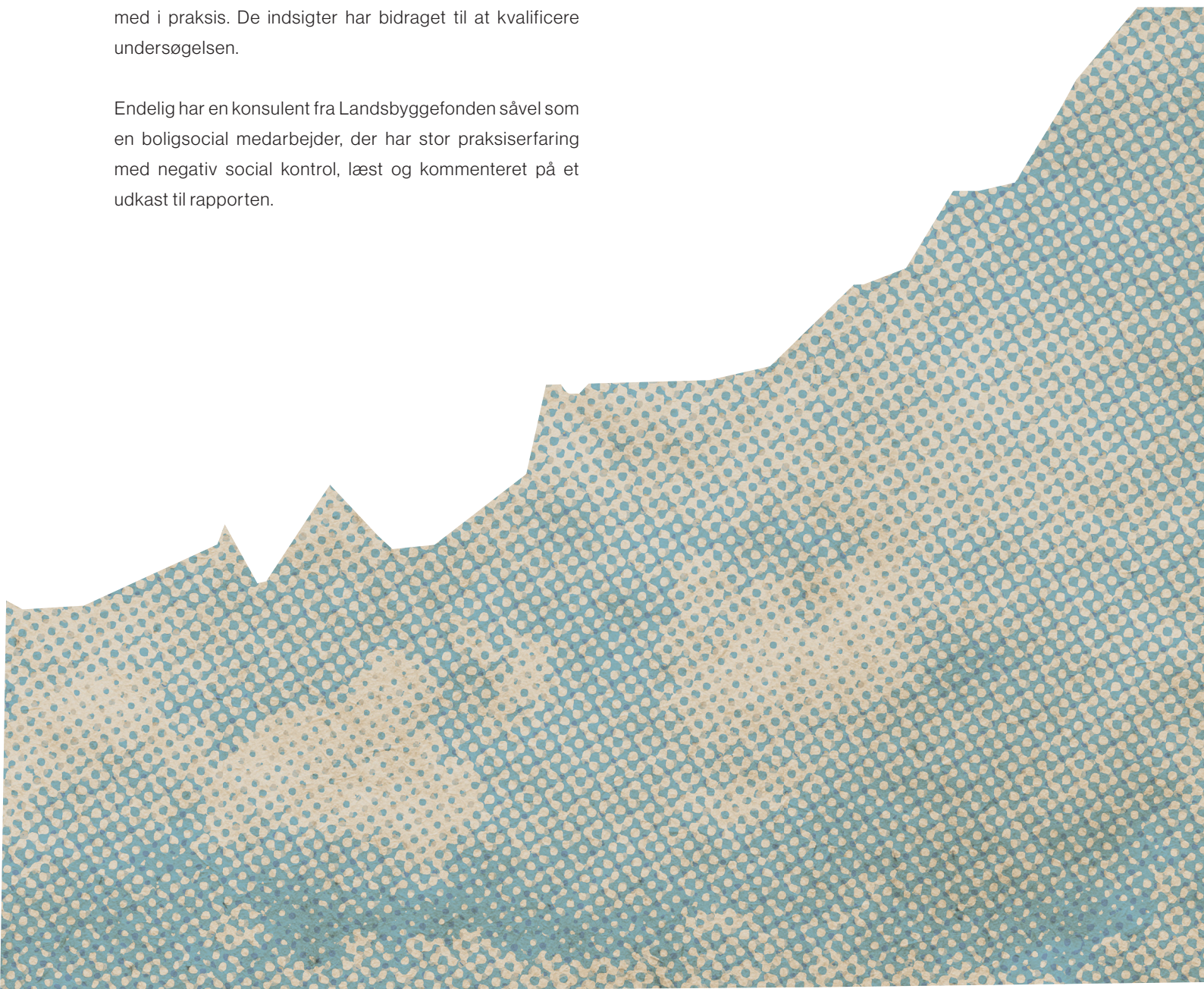
I forbindelse med undersøgelsen har vi afholdt to temadage om negativ social kontrol målrettet boligsociale medarbejdere, i samarbejde med Styrelsen for International Rekruttering og Integration (SIRI) og Boligsocialnet. Temadagene har fundet sted i henholdsvis København og Aarhus med tilsammen 120 deltagere.

Temadagene har inkluderet oplæg om negativ social kontrol fra bl.a. eksperter på området såvel som praktikere. Herudover har CFBU faciliteret gruppedrøftelser samt en paneldebat, alle med fokus på det boligsociale arbejde med negativ social kontrol. Gennem plenumsnakke, kommentarer og spørgsmål fra deltagerne har vi fået indblik i, hvilke udfordringer de boligsociale medarbejdere står med i praksis. De indsigter har bidraget til at kvalificere undersøgelsen.

Endelig har en konsulent fra Landsbyggefonden såvel som en boligsocial medarbejder, der har stor praksiserfaring med negativ social kontrol, læst og kommenteret på et udkast til rapporten.

OM BRUG AF CITATER I RAPPORTEN

I rapporten citerer vi fra interviews såvel som workshops med boligsociale medarbejdere. Enkelte steder er der foretaget mindre rettelser for at lette læsevenligheden, uden at det dog ændrer betydningen af det sagte. De interviewede medarbejdere såvel som de helhedsplaner, de kommer fra, er anonymiserede i rapporten af hensyn til de beboere, de arbejder med. Alle citater er godkendt af interviewpersonerne efter aftale.

LITTERATUR

Ahmad-Johansson, S. (2022). The Conceptualisation of Negative Social Control: Investigating its categorical usage in Norwegian welfare system. Kandidatspeciale, Aarhus Universitet.

Danneskiold-Samsøe, S., Mørck, Y. & Sørensen, B.W. (2019). Æresrelateret social kontrol. Teori og praksis i socialt arbejde. Akademisk Forlag.

Dumstrei, B. & Kirkeby, J.V. (2017). Pædagogen som myndighedsperson. I: B. Dumstrei & T.H. Mortensen (red.), Grundfaglig viden om profession og samfund. Akademisk Forlag.

Foreningen Lige Adgang (2023). Etnisk minoritetsstress på arbejdspladsen. En undersøgelse af erfaringer med etnisk minoritetsstress samt anbefalinger til danske arbejdspladser.

Følner, B. & Hendriksen, I.S. (2023). "Der er brug for helhedsorienterede løsninger". Viden og erfaringer med relevans for en områdebaseret indsats til forebyggelse af negativ social kontrol. Als Research.

Galal, L.P. & Liebmann, L.L. (2020). Forhandlinger af konformitet, autoritet og mobilitet blandt etniske minoritetsborgere i Danmark. Roskilde Universitet.

Gaudesen, C. (2022). Forhandlinger om fritids- og ungdomsliv. Et antropologisk studie af lokalt fritids- og ungdomsliv for piger med mellemøstlig og muslimsk baggrund i et multietnisk boligområde i Danmark. Kandidatspeciale. Pædagogisk Antropologi, Aarhus Universitet.

Hansen, H.R. (2023). "Er du fra kommunen?" – Det ikke-kommunale kommunale som permanent liminalitet. I: L.L. Mørck, I. Schwartz, T.W. Christensen & M. Nissen (red.), Fællesskabende praksisser. Frydenlund Academic.

Holm, E.F. (2023). Blind vinkel spænder ben for forebyggelsen af æresrelateret vold. Socialt Indblik. <https://www.socialtindblik.dk/blind-vinkel-spaender-ben-for-forebyggelsen-af-aeresrelateret-vold/>

Houmøller, K. & Jørgensen, N.J. (2022). Om kulturforståelser og kulturmøder. I: C. Aabro & J. Top-Nørgaard (red.), Tæt på pædagogik i dagtilbud. København: Hans Reitzels Forlag.

Jaffe-Walter, R. (2023). Påtvungne bekymringer – Om at udfordre racialiseringsprocesser i skolen. I: I. Khawaja & L. Lagermann (red.), (Farve)blinde vinkler – om racialisering, ulighed og andetgørelse i pædagogisk praksis. Nyt fra Samfundsvidenskaberne.

Johansen, M.L.E. (2019). Fraught Parenting: Immigrant parents' chronic double-bind in Denmark. Ethnography, 3(3).

Jørgensen, A.H. (2021). Mistænkeliggjort maskulinitet. Dansk Pædagogisk Tidsskrift, Tema#1: 128-143.

Khawaja, I. (2022). Minoritetsstress – begrebet, dets anvendelighed og potentiale. Kvinder, Køn & Forskning, No. 2.

Khajawa, I. & Lagermann, L. (2023). (Farve)blinde vinkler – om racialisering, ulighed og andetgørelse i pædagogisk praksis. Nyt fra Samfundsvidenskaberne.

Koob, S.A., Skibsted, M., Brygger, R., Manili, S. & Andreasen, M. (2023). Oplevet etnisk diskrimination i Danmark. Institut for Menneskerettigheder.

Kvist, A.T., Bertelsen, A., Munch, S.W., Lund, N. & Grønvad, J.F. (2023). Tilgængeliggørelse af foreningsliv. Social idrætsudvikling målrettet børn og unge fra udsatte boligområder på Nørrebro. Center for Boligsocial Udvikling.

Københavns Kommune (2024). Negativ social kontrol. Forebyggelse af negativ social kontrol i København. Handleplan for beskæftigelses- og Integrationsforvaltningens indsats 2024-2026.

Larsen, M.N. (2004). De små oprør – tanker og metoder i arbejdet med minoritetspiger. Aarhus Universitetsforlag.

Liversage, A. (2018). Metoder i arbejdet med æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Liversage, A. & Mehlsen, L. (2021). Undersøgelse af tre indsatser over for negativ social kontrol samt radikaliserings. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Liversage, A. & Søndebro, K.I. (2022). Etniske minoriteter, værdier og ligestilling. Viden til brug for Kommissionen for den Glemte Kvindekamp. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Liversage, A. (2023). Syriske flygtningekvinder. Skilsmisse og sårbarhed. I: M. Rytter, S.L.J. Mortensen, S. Bregnbæk & Z. Whyte (red.). Paradigmeskiftets konsekvenser: Flygtninge, stat og civilsamfund. Aarhus Universitetsforlag.

Liversage, A. (2024). Challenging Muslim Family Practices – Investigating a Danish Policy Initiative's Reception by Its Target Group. Nordic Journal of Migration Research, 14(2): 1-17.

Lunar, S., Langkilde, S. & Koch, M.L. (2021). Medborgerskab, sammenhængskraft og social integration. Center for Boligsocial Udvikling.

Lunar, S. & Wilbour, A.H. (2023). Boligsocialt blik for negativ social kontrol – En kortlægning af helhedsplaners fokus på negativ social kontrol i udsatte boligområder. Center for Boligsocial Udvikling.

Lunar, S., Langkilde, S.M., Wilbour, A.H. & Grønvad, J.F. (2023). Når negativ social kontrol står i vejen for job blandt kvinder med etnisk minoritetsbaggrund. En erfaringsopsamling om det faglige arbejde med at forebygge negativ social kontrol. Center for Boligsocial Udvikling.

Mealor, C. (2023). Negativ social kontrol og beskæftigelse blandt kvinder med minoritetsetnisk baggrund. En interviewundersøgelse blandt eksperter. KVINFO.

Mogensen, H.O. & Oberländer, L. (2006). Antropologiske perspektiver på kultur. I: G. Niklasson (red.), Samfund og kultur i sundhedsarbejdet. Frederiksberg: Frydenlund.

Regeringen (2016). Forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. National handlingsplan.

Schmidt, J. (2022). Blinde vinkler – om mænd, ære og social kontrol. Scandinavian Journal of Islamic Studies, 16(2): 174-182.

Skytte, M. (2017). Et kontekstuel blik på udviklingshæmmende social kontrol. I: Etnisk Ung: Ære og konflikt - med fokus på børn og mindreårige. Indlæg fra årskonferencen 16.11.2017. København: Etnisk Ung.

Slot, L.V., Thomsen, T.B., Laursen, S. & Hansen, T.O. (2023). Udenlandske kvinder fastholdt i voldelige ægteskaber. Når høje krav til dokumentation af vold får utilsigtede konsekvenser. Institut for Menneskerettigheder.

Slot, L.V. (2017). Ekstrem social kontrol. Ligebehandlingsafdelingen, Institut for Menneskerettigheder.

Social- og Boligstyrelsen (2023). Håndbog om barnets lov.

Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2019). Videnskortlægning om æresrelaterede konflikter. Udlændinge- og Integrationsministeriet.

Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2022). Æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Håndbog til rådgivning på voksenområdet. Udlændinge- og Integrationsministeriet.

Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2023). Guide til interkulturelle samtaler om beskæftigelse og helbred. Udlændinge- og Integrationsministeriet.

Udlændinge- og Integrationsministeriet (2017). Ikke-vestlige kvinder i ghettoer føler sig mest begrænset i valg af kæreste eller ægtefælle. Nyhedsbrev: Integration i tal, nr. 4, 4. januar 2017: Ikke-vestlige kvinder i ghettoer føler sig mest begrænset i valg af kæreste eller ægtefælle (uim.dk)

Van Kerckem, K., Van de Putte, B. & Stevens, P.A.J. (2014). Pushing the Boundaries: Responses to Ethnic Conformity Pressure in Two Turkish Communities in Belgium. *Qualitative Sociology*, 37(3): 277-300.

VIA (2015). Pædagogisk Extrakt. Tema: Professionel dømmekraft. VIA Pædagoguddannelse.

Øbo, H. (2023). Man møder et menneske. Fra bureaukrati til relationel velfærd. Akademisk Forlag.

